

HRVATSKA KONTROLA
ZRAČNE PLOVIDBE

Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2019.

Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
Verzija: 1.0
Datum: 20. 5. 2020.

402 | 20-01-09
 30-212-20-01
 04 -06- 2020

I Odobrenje dokumenta

	Ime i prezime	Organacijska jedinica	Funkcija / radno mjesto	Datum	Potpis
Izradio:	Mislav Modrić	SKFD / SFRK / OR	voditelj Odjela računovodstva	20. 5. 2020.	
Pregledali:	Krešimir Raos	SKFD / SFRK	rukovoditelj SFRK-a	20. 5. 2020.	
	Nino Karamatić	SKFD	izvršni direktor SKFD-a	20. 5. 2020.	
Odobrio:	Vlado Bagarić	HKZP	direktor Društva	05-06-2020	

HRVATSKA KONTROLA
ZRAČNE PLOVIDBE d.o.o.
Hrvatska Plovidba d.o.o.

Ovaj dokument namijenjen je samo za internu uporabu. Nije dozvoljeno njegovo umnožavanje ni distribucija u bilo kojem obliku bez odobrenja izdavača, HKZP-a.

NAPOMENA: Pri izradi Izvješća sudjelovali su i sljedeći stručnjaci: Roko Aralica (savjetnik), Velimir Gorup (specijalist za strateško planiranje), Siniša Ljubić (voditelj Odjela za strategiju i planiranje), Damir Poleš (rukovoditelj Ureda za sigurnost i sustave upravljanja), Alen Sajko (izvršni direktor CNS, MET i AIM/AIS usluga), Ivica Pavić (voditelj Odjela za djelatnike), Martina Kitić (specijalist za planiranje kapaciteta kontrole zračnog prometa), Teo Bratinčević (savjetnik za financije), Boris Gaćina (voditelj Odjela istraživanja i razvoja), Jurica Baričević (voditelj Odsjeka ATM sustava – instruktor), Filip Fadić (koordinator upravljanja rizicima) i Maja Skomina (specijalist za praćenje investicija).

II Primjena

Ovaj dokument primjenjuje se danom odobrenja.

III Distribucijska lista

Organacijska jedinica	Odgovorna osoba (funkcija / radno mjesto)	Broj primjeraka	Napomene
HKZP	Vlado Bagarić direktor Društva	1	elektronička verzija
SKFD	Nino Karamatić izvršni direktor SKFD-a	1	
SUZP	Nenad Galić izvršni direktor SUZP-a	1	
SCMA	Alen Sajko izvršni direktor SCMA-a	1	
SJVP	Nedeljko Zmajić izvršni direktor SJVP-a	1	
USRMO	Mario Kunovec Varga rukovoditelj USRMO-a	1	
SUZP	Boris Mirkonja direktor Centra prilaznih i aerodromskih KZP-ova	1	
USSU	Damir Poleš rukovoditelj USSU-a	1	
-	Nadzorni Odbor HKZP-a	3	
-	Skupština HKZP-a	3	papirnata verzija
SKFD	- arhiva HKZP-a -	1	originalni primjerak

IV Upravljanje dokumentom

- Kontrolirana verzija dokumenta nalazi se na *file serveru HKZP-a: \\\Crocontrol\\fileserv\\SLIPFP*.
- Vlasnik ovog dokumenta je Mislav Modrić (voditelj Odjela računovodstva).
- Komentare i prijedloge potrebno je slati putem obrasca KND na e-adresu mislav.modric@crocontrol.hr.

V Popis izmjena

Verzija	Datum	Izmijenjene stranice	Opis i razlog izmjena	Autor
1.0	20. 5. 2020.	-	prva verzija	MM

 Hrvatska Kontrola ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
--	---	--

VI Sadržaj

I Odobrenje dokumenta	2
II Primjena	2
III Distribucijska lista.....	2
IV Upravljanje dokumentom.....	3
V Popis izmjena	3
VI Sadržaj.....	4
1 Uvod.....	5
1.1 Svrha dokumenta	5
1.2 Namjena dokumenta.....	5
1.3 Kratice	5
2 Uvod.....	7
2.1 Općenito.....	7
2.2 FAB CE	9
2.3 COOPANS	10
2.4 SESAR i fondovi EU-a	11
3 Operativni pokazatelji poslovanja	15
3.1 Zaposlenost	15
3.2 Promet.....	17
3.2.1 Kontrolirane operacije i ATFM rutno kašnjenje	17
3.2.2 Obračunske jedinice u zonama obračuna rutnih i terminalnih naknada	19
3.3 Konzultacije s korisnicima usluga	20
4 Financijski pokazatelji poslovanja	23
4.1 Pregled financijskog poslovanja	23
4.2 Poslovni rezultat za 2019.	24
4.2.1 Struktura ostvarenih prihoda	24
4.2.2 Struktura ostvarenih rashoda.....	26
4.3 Finansijsko stanje Društva (Izvještaj o finansijskom položaju /Bilanca)	28
4.3.1 Struktura imovine Društva	28
4.3.2 Realizacija investicijskih projekata u 2019.	29
4.3.3 Struktura izvora imovine	31
4.4 Pregled novčanih tokova za 2019.....	33
4.5 Pregled finansijskih pokazatelja poslovanja	34
5 Korporativno upravljanje rizicima.....	36
5.1 Izloženost i upravljanje ekonomsko-financijskim rizicima.....	37
5.1.1 Općenito.....	37
5.1.2 Rizik likvidnosti	37
5.1.3 Valutni rizik.....	37
5.1.4 Kamatni rizik.....	38
5.1.5 Tržišni rizik.....	38
5.1.6 Rizik operativne poluge	39
5.1.7 Kreditni rizik	39
5.1.8 Rizik supsidijarne odgovornosti.....	39
5.1.9 Investicijski rizik.....	39
5.1.10 Rizik upravljanja kapitalom	39
6 Zaključak	40

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
---	--	---

1 Uvod

1.1 Svrha dokumenta

Godišnji izvještaj o stanju Društva daje cjelovito i detaljno izvješće Uprave o temeljnim poslovnim ostvarenjima, odnosno rezultatima rada za 2019.

1.2 Namjena dokumenta

Dokument je namijenjen menadžmentu HKZP-a i nadležnim tijelima Društva (Nadzorni odbor i Skupština Društva).

1.3 Kratice

Kratica	Objašnjenje
AIS	<i>Aeronautical Information Services</i> , usluge zrakoplovnog informiranja
AMC	<i>Airspace Management Cell</i> , Jedinica za upravljanje zračnim prostorom
ANS	<i>Air Navigation Services</i> , usluge u zračnoj plovidbi (ATM, CNS, AIS i MET)
ANSP	<i>Air Navigation Services Provider</i> , pružatelj usluga u zračnoj plovidbi
ASM	<i>Airspace Management</i> , upravljanje zračnim prostorom
ATC	<i>Air Traffic Control</i>
ATFCM	<i>Air Traffic Flow and Capacity Management</i> , upravljanje protokom i kapacitetima zračnog prometa
ATFM	<i>Air Traffic Flow Management</i> , upravljanje protokom zračnog prometa
ATM	<i>Air Traffic Management</i> , upravljanje zračnim prometom
ATS	<i>Air Traffic Service</i> , operativne usluge u zračnom prometu
BiH	Bosna i Hercegovina
BS OHSAS	<i>British Standards Institution, Occupational Health and Safety Management</i> , Britanski institut za standardizaciju – Standard o upravljanju zdravljem i sigurnošću na radu
CEF	<i>Connecting Europe Facility</i> , Instrument za povezivanje Europe
CNS	<i>Communication, Navigation and Surveillance</i> , usluge komunikacije, navigacije i nadzora
COOPANS	<i>Cooperation Between ANS Providers</i>
CroATMS	<i>Croatian Air Traffic Management System</i>
DFS	<i>Deutsche Flugsicherung</i>
DM	<i>Deployment Manager</i> , Upravitelj uvođenja SESAR-a
DSNA	<i>Direction des Services de la Navigation Aérienne</i>
EK	Europska komisija
EBRD	<i>European Bank for Reconstruction and Development</i>
EIB	Europska investicijska banka
ENAIRE	Kontrola zračne plovidbe u Španjolskoj i zapadnoj Sahari
EU	Europska unija
EUR	euro
Eurocontrol	<i>European Organisation for the Safety of Air Navigation</i>
FAB	<i>Functional Airspace Block</i>
FAB CE	<i>Functional Airspace Block Central Europe</i>

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
---	--	---

FINA	Financijska agencija
FMP	<i>Flow Management Position</i>
FPZ	Fakultet prometnih znanosti
FUA	<i>Flexibile Use of Airspace</i> , fleksibilno korištenje zračnog prostora
HACZ	Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo
HKZP	Hrvatska kontrola zračne plovidbe d.o.o.
HRK	hrvatska kuna
HRZ	Hrvatsko ratno zrakoplovstvo
HUBS	Hrvatska udruga bespilotnih sustava
ICAO	<i>International Civil Aviation Organization</i> , Organizacija za međunarodno civilno zrakoplovstvo
IFR GAT	<i>Instrument Flight Rules General Air Traffic</i> , kontrolirane operacije – opći zračni promet po instrumentalnim pravilima leta
INEA	<i>Innovation and Networks Executive Agency</i> , Izvršna agencija za inovacije i mreže
ISO	<i>International Organization for Standardization</i> , Međunarodna organizacija za standardizaciju
JPAK	jedinica prilazne i aerodomske kontrole
MET	usluge zrakoplovne meteorologije
MMPI	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture
MORH	Ministarstvo obrane RH
MTOW	<i>Maximum Gross Takeoff Weight</i> , najveća masa uzljetanja
NATS	<i>National Air Traffic Services</i> , pružatelj usluga u zračnoj plovidbi u Ujedinjenom Kraljevstvu
NN	Narodne novine
NM	<i>Network Manager</i> , Upravitelj mreže
OSRH	Oružane snage Republike Hrvatske
PANSA	<i>Polish Air Navigation Services Agency</i> , poljski pružatelj usluga u zračnoj plovidbi
PDV	porez na dodanu vrijednost
PP	Plan performansi za drugo referentno razdoblje 2015. – 2019. („RP2“)
PMO	<i>Project Management Office</i> , Ured upravljanja projektom
RH	Republika Hrvatska
SDM	<i>SESAR Deployment Manager</i> , Upravitelj uvođenja SESAR-a
RP2	Drugo referentno razdoblje (2015. – 2019.; „ <i>2nd Reference Period</i> “)
RP3	Treće referentno razdoblje (2020. – 2024.; „ <i>3rd Reference Period</i> “)
SCMA	Sektor CNS, MET i AIM/AIS usluga
SES	<i>Single European Sky</i> , Jedinstveno europsko nebo
SESAR	<i>Single European Sky ATM Research</i>
SJU	<i>SESAR Joint Undertaking</i>
SJVP	Samostalna jedinica vojnih poslova
SKFD	Sektor korporativnih funkcija Društva
SLA	<i>Service Level Agreement</i> , ugovor o operativnim postupcima
SMS	<i>Safety Management System</i> , sustav upravljanja sigurnošću
STATFOR	<i>Statistics and Forecasts Eurocontrol</i> , Jedinica za statistike i prognoze Eurocontrola
SUZP	Sektor upravljanja zračnim prometom
SYS	<i>System</i> , sustav
TWR	kontrolni toranj
USRMO	Ured za strategiju, razvoj i međunarodne odnose
USSU	Ured za sigurnost i sustave upravljanja
VHF/UHF	<i>Very High Frequency / Ultra High Frequency</i>

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
--	--	---

2 Uvod

2.1 Općenito

Hrvatska kontrola zračne plovidbe d.o.o. (u dalnjem tekstu Društvo ili HKZP) pruža usluge u zračnoj plovidbi civilnim i vojnim korisnicima zračnog prostora RH, kao i u zračnom prostoru iznad istočne polovice Jadranskog mora te u sjeverozapadnom dijelu Bosne i Hercegovine. Društvo kroz svoje poslovanje ostvaruje europske strateške ciljeve u održavanju visokog stupnja sigurnosti zračnog prometa, osiguranju dovoljnih kapaciteta, povećanju troškovne učinkovitosti te smanjenju zagađenja okoliša, ujedno ostvarujući i nacionalne interese. Ovo izvješće o stanju Društva prezentira temeljne rezultate poslovanja ostvarene tijekom razdoblja I-XII 2019. (u dalnjem tekstu Izvješće).

U dijelovima gdje je to primjereno Izvješće se referira na petogodišnji plan poslovanja HKZP-a za razdoblje 2015. – 2019. (u dalnjem tekstu Petogodišnji plan), godišnji plan poslovanja HKZP-a za 2019. (u dalnjem tekstu Plan) te na revidirana godišnja finansijska izvješća Društva za 2019.

U Izvješću su predstavljene međunarodne integracije i aktivnosti Društva, operativni i finansijski pokazatelji poslovanja te izloženost i upravljanje rizicima s posebnim naglaskom na finansijske pokazatelje poslovanja za 2019.

Kao i tijekom prethodnih godina, Društvo posvećuje posebnu pažnju međunarodnim aktivnostima i suradnji u Funkcionalnom bloku zračnog prostora Središnje Europe (FAB CE), COOPANS-u, SESAR-u 2020. i SESAR DM-u.

Važno je istaknuti značaj FAB CE-a i želju Društva da se čvrsto pozicionira unutar FAB CE-a i u široj regiji u pogledu sposobnosti ostvarivanja ciljeva zadanih od strane EK-a u sklopu Plana performansi FAB CE-a za drugo referentno razdoblje (RP2 PP). HKZP zajedno s drugim članovima, a temeljem sporazuma o FAB CE-u, sudjeluje u aktivnostima putem predstavnika imenovanih u pojedinačne radne skupine FAB CE-a s ciljem postizanja harmonizacije na području upravljanja sigurnošću, tehničke infrastrukture i uvođenja slobodnih ruta, a sve u svrhu ostvarivanja poboljšanja za korisnike zračnog prostora.

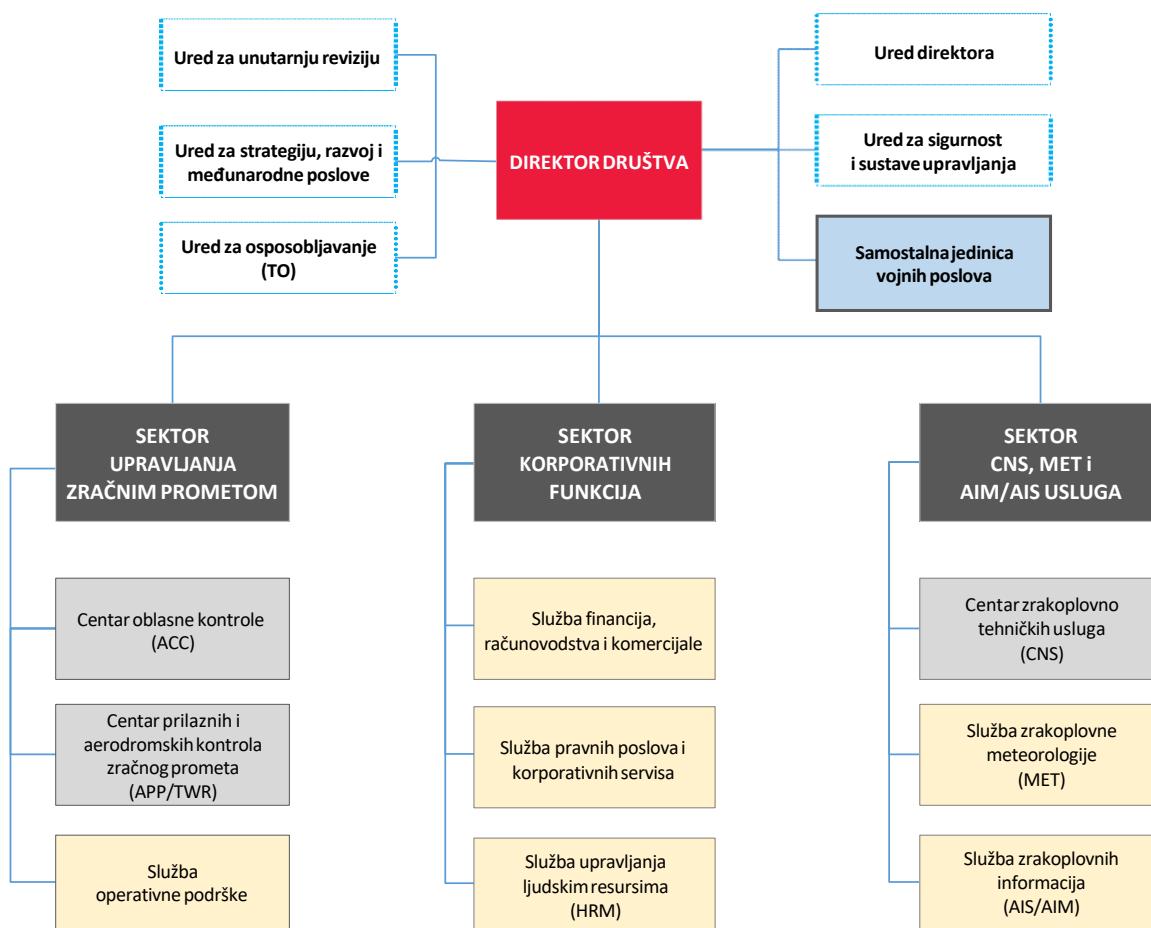
Društvo posvećuje posebnu pažnju sustavima upravljanja vezanim uz sigurnost i kvalitetu. Razvoj, unaprjeđenje i primjena sustava upravljanja sigurnošću (SMS) jedna je od najvažnijih zadaća Društva jer je to alat kojim se kontroliraju rizici i stvaraju prepostavke za postizanje visoke razine sigurnosti, a sukladno Uredbi (EU) br. 1035/2011. U Društvu se koristi jedinstveni sustav upravljanja kvalitetom koji je usklađen s normom ISO 9001 i primjenjuje na sve četiri vrste usluga koje Društvo pruža (ATS, CNS, AIS i MET), a planiraju se i provode stalna unaprjeđenja. Uz to certificirani su i sustav za upravljanje okolišem prema ISO 14001 i sustav upravljanja zdravljem i sigurnošću na radu prema normi BS OHSAS 18001.

Organizacijska struktura

Prava, obveze i odgovornost Društva utvrđeni su Zakonom o osnutku Hrvatske kontrole zračne plovidbe (NN 19/98, 20/00 i 51/13), Zakonom o zračnom prometu (NN 69/09, 84/11, 54/13, 127/13 i 92/14) i Statutom HKZP-a. Osnivač i jedini član Društva je Republika Hrvatska, a Upravu Društva čini direktor HKZP-a. Društvo je ustrojeno tako da se pri pružanju usluga u zračnoj plovidbi osigurava sigurno, redovito i nesmetano odvijanje zračnoga prometa.

Shematski prikaz organizacije Društva prikazan je na slici 1.

Slika 1. Shematski prikaz organizacijske strukture Društva

Organizacijska struktura Društva definirana je prema uobičajenoj praksi o načinu ustroja srednjih i velikih organizacija, a unutarnji ustroj Društva određen je Pravilnikom o organizaciji / unutarnjem ustrojstvu koji je stupio na snagu 1. listopada 2019.

Osim središnjice u Velikoj Gorici, Društvo još ima JPAK podružnice: Dubrovnik, Osijek, Istra/Kvarner, Split/Brač i Zadar.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
---	--	---

2.2 FAB CE

Funkcionalni blok zračnog prostora Središnje Europe (u nastavku teksta: FAB CE) podrazumijeva suradnju 7 zemalja, a pravna osnova za suradnju je sporazum o FAB CE-u koji je potписан 2011. Kako bi se što efikasnije zadovoljili zahtjevi performansi propisanih zakonodavnim paketima SES-a, u veljači 2016. donesen je Strateški plan FAB CE-a za razdoblje 2016. – 2020. Provedene su prilagodbe programa FAB CE-a i pokrenute inicijative na različitim razinama, a HKZP sudjeluje u tim aktivnostima kroz zajednička tijela FAB CE-a.

Kao vrhunac zajedničke suradnje, a u cilju smanjenja troškova implementacije programa FAB CE-a te veće administrativne i operativne učinkovitosti na razini pružatelja usluga, šest članova FAB CE-a (osim BHANSA-e) osnovalo je zajednički pravni subjekt *FAB CE Aviation Services Ltd.* (FCE) sa sjedištem u Ljubljani. FCE pruža punu i stabilnu podršku vlasnicima kroz usluge PM-a (*Programme Management*) i PSO-a (*Project Support Office*). Dodatne aktivnosti usmjerene su i na iznalaženje rješenja za priključivanje BHANSA-e kao potencijalnog sedmog suvlasnika FCE-a, a sve kako bi se pojednostavnila suradnja članova FAB CE i optimizirao oblik suradnje. U međuvremenu je pronađen model sudjelovanja BHANSA-e u troškovima FCE-a kroz sklapanje zasebnih ugovora za troškove nastale u prijašnjim razdobljima i sklapanje Okvirnog sporazuma za troškove koji će nastati do kraja trajanja ugovora za uslugu PSO-a. Kao daljnji napredak izmijenjen je Ugovor o osnivanju zajedničkog pravnog subjekta FCE-a kako bi se omogućila primjena koncepta „some in“ da zajedničke nabave mogu konzumirati i samo neki članovi FCE-a, a ne kao i do sada nužno svi članovi, te je usuglašen koncept podjele troškova u takvom obliku suradnje. Važno je naglasiti da je 2019. FCE poslovao stabilno, uz pridržavanje modela poslovanja „no profit no loss“.

Grupa za izradu nacrta nove strategije (*Strategy Drafting Group – SDG*) isporučila je krajem 2019. Upravljačkom odboru FAB CE-a nacrt strategije FAB CE-a za razdoblje od 2020. – 2030., temeljene na rezultatima i preporukama dokumenta „European Airspace Architecture Study“ (EAAS) iz 2018., koji su na zahtjev EK-a izradili *SESAR Joint Undertaking (SJU)* i *Network Manager (NM)* kako bi se redefinirala ukupna europska ATM industrija i njezini planovi u cilju generiranja kapaciteta i uvođenja novih tehnologija pri pružanju usluga ATM-a.

Strategija se sastoji od 13 strateških ciljeva (*FAB CE Strategic Objectives – FSO*) koji pokrivaju ATM područja u razvoju novih tehnoloških rješenja, naprednih ATM postupaka, kao i razvoja u zračnom prostoru u skladu s preporukama EAAS-a, uključujući domenu CNS-a, postupke za izvanredne okolnosti (*contingency*), postupke za kibernetičku sigurnost, komunikaciju G – G, domenu AIM-a, *U-Space* koncepte, razvoj različitih prekograničnih (*cross-border*) usluga, sudjelovanje u aktivnostima SJU-a itd. Sudjelovanje u aktivnostima definirano je kao „all in“ (sudjelovanje svih) ili „some in“ (parcijalno sudjelovanje), tj. otvara se mogućnost sudjelovanja svim ili samo nekim članovima FAB CE-a, ovisno o pojedinačnom interesu.

FAB CE je osnovao radnu skupinu za unaprjeđenje regionalne suradnje s ciljem optimizacije dizajna zračnog prostora za sve korisnike (*FAB CE Airspace Task Force*).

Radna skupina se zajedno s NM-om inicijalno sastala u Beču kako bi iz prve ruke čula o implikacijama EAAS-a na dizajn i postupke zračnog prostora FAB CE-a, uključujući primjenu zona slobodnih ruta (FRA) s ciljem optimizacije prekogranične statičke sektorizacije i razmjene najboljih alata i prakse za unaprjeđenje kapaciteta do 2025.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
---	--	---

Formirana je radna skupina za poboljšanje operativne izvrsnosti (OEG) s fokusom na ATC, ATFCM, ASM, HR, SYS i strateško planiranje koja će nakon donošenja poslovnika i drugih potrebnih dokumenata započeti s radom prvenstveno na rješavanju operativnih problema s FAB CE-ovim susjedima i na smanjenju minimuma razdvajanja u prekograničnim operacijama.

U prosincu 2019. potpisana su 4 ugovora (SLA) o zajedničkoj suradnji članova FAB CE-a (*ADS-B Deployment Programme, SSR Frequency Monitoring, Datalink Monitoring, Procurement of Spare Parts*).

Nastavljena je aktivna koordinacija sa susjednim FAB-ovima te je održano nekoliko InterFAB sastanaka.

U 2020. očekuje se daljnji angažman ljudskih resursa ANSP-ova, a time i HKZP-a, putem svojih imenovanih predstavnika u upravljačkim, nadzornim i radnim tijelima FAB CE-a, uz koordinaciju i podršku FCE-a.

2.3 COOPANS

HKZP je pristupio COOPANS-u 20. svibnja 2011. kroz nadogradnju svojih postojećih sustava u jedinstveni usavršeni softver.

Članovi udruženja COOPANS (*COOPeration of Air Navigation Service Providers*) usvojili su zajedničku strategiju rada prema kojoj kao članovi pružatelji usluga u zračnoj plovidbi djeluju kao jedna organizacija koja usko surađuje s industrijskim partnerom proizvođačem Thalesom. Središnji je cilj COOPANS-a ostvarivanje zajedničkog uspjeha i bolje kvalitete usluga za svoje korisnike, uz uštedu troškova prilikom nabave pojedine nadogradnje kao i dodatnu optimizaciju troškova tijekom životnog vijeka sustava. Usklađivanje funkcionalnih mogućnosti i zajednička ulaganja omogućuju ostvarivanje usavršenog i jedinstvenog sustava za kontrolu zračnog prometa, podršku u radu i održavanju te isplativ i učinkovit razvoj Europskog sustava upravljanja zračnim prometom. Članovi COOPANS-a surađuju na definiranju, razvoju, integraciji i održavanju sustava za ATM (sustav upravljanja zračnim prometom).

Udruženje COOPANS, kao vodeći primjer industrijskog partnerstva u Europi i suradnje pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, dobio je nagradu Jedinstveno europsko nebo 2016. (*SES Award 2016*) koju Europska komisija dodjeljuje za uspješnu implementaciju Jedinstvenog europskog neba.

Značajnije aktivnosti u 2019.:

- NAV Portugal je po primanju u COOPANS započeo implementaciju svoje inačice COOPANS ATM sustava, u suradnji s ostalim članovima i proizvođačem sustava s planom puštanja u operativni rad početkom 2021.
- U operativni rad puštene su dvije COOPANS nadogradnje B3.4.2 i B3.4.3 s nizom operativnih poboljšanja (osobito za podršku formacijskim letovima i koordinaciju civilno-vojnog sektora). S B3.4.3 u operativni je rad puštena i potpuno nova hardverska platforma harmonizirana među svim članovima COOPANS-a.
- Nekoliko već ugovorenih nadogradnji (B3.5, B3.6, B3.6.2, B3.7) paralelno je razvijano, verificirano i/ili validirano. Također, započela je i migracija na novu generaciju mrežne opreme s planiranim završetkom početkom 2020.
- Definirane su nove operativne nadogradnje i sklopljen ugovor za B3.8 (s planiranim dovršetkom 2022.) te su dodane dvije bitne operativne funkcije za raniju implementaciju u sklopu postojećeg ugovora B3.7.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
---	--	---

2.4 SESAR i fondovi EU-a

Program istraživanja i razvoja u sklopu inicijative Jedinstvenog europskog neba SESAR (*Single European Sky ATM Research*) smatra se danas najučinkovitijom polugom koja pokreće promjene u sustavu upravljanja zračnim prometom u Europi. Radi se o tehnološkoj komponenti inicijative Jedinstvenog europskog neba koja je ustvari proces uvođenja novih tehnologija kroz njihova istraživanja, razvoj, sinkroniziranu implementaciju i na kraju regulativu koja obavezuje pružatelje usluga da se te nove tehnologije i operativno koriste. Provedbu cijelog procesa sufinancira Europska unija putem više mehanizama i fondova i kroz nekoliko faza. Najvažnije su faze: temeljna istraživanja, industrijska istraživanja koja se odvijaju u okviru programa SESAR 2020. te sinkronizirana primjena novih tehnologija koja se odvija kroz primjenu SESAR-a ili *SESAR Deployment*.

HKZP se kao dio Udruženja COOPANS uključio u sve faze SESAR-a. Suradnja s partnerima prvenstveno se temelji na stalnoj i intenzivnoj modernizaciji glavnog sustava za upravljanje zračnim prometom i predstavlja temeljno strateško određenje HKZP-a u primjeni najmodernijih tehnologija. Temeljem navedene suradnje HKZP osigurava praćenje modernih tehnoloških trendova slijedom čega se strateški pozicionira u konkurentnom europskom okruženju među pružateljima usluga u zračnoj plovidbi.

a) TEMELJNA ISTRAŽIVANJA SESAR-a

Društvo se tijekom 2019. s više partnera prijavilo na objavljeni natječaj za temeljna istraživanja s projektom FMP-MET koji je odobren te je potpisani ugovor o sufinanciranju. Ukupno sudjelovanje HKZP-a u projektu iznosi 70.000 eura, a sufinanciranje iznosi 100 %.

b) SESAR 2020.

SESAR 2020. podijeljen je u tri vala: Val 1 trajao je od kraja 2016. do kraja 2019., a tijekom 2019. proveden je natječaj i potpisani su ugovori za Val 2 koji će trajati od 2020. do 2022. Tijekom 2020. otvara se natječaj za Val 3.

HKZP je tijekom 2019., zajedno i koordinirano s drugim članovima COOPANS-a, sudjelovalo u provedbi Vala 1 te u pripremama za Val 2 SESAR-a 2020. U Valu 1 HKZP je sudjelovalo u 14 projekata, a u Valu 2 sudjeluje u 4 projekta. Sudjelovanje u projektima najvećim je dijelom direktno povezano s dalnjim razvojem COOPANS-ova ATM sustava.

HKZP u SESAR-u 2020. uglavnom sudjeluje u raznim validacijama putem kojih se testiraju (validiraju) nova tehnološka rješenja, pri čemu HKZP najčešće daje operativnu ekspertizu. Upravo korištenje operativnog osoblja u validacijama tijekom 2019. je za HKZP predstavljao i najveći izazov jer je zbog visoke razine prometa, odnosno operativnih obveza, često bilo vrlo teško osigurati kontrolore leta za sudjelovanje u validacijama. Zbog toga se javila nedovoljna iskoristenost odobrenih sredstava iz Vala 1 programa SESAR 2020. koja je na kraju 2019. iznosila 73,6 %. Budući da je većina projekata iz Vala 1 završila krajem 2019., taj rezultat ukazuje da HKZP, nažalost, nije iskoristio sva odobrena sredstva.

Tablica 1. Pregled sudjelovanja HKZP-a u Valu 1 SESAR-a 2020.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
---	--	---

Projekt	Naziv projekta	Ukupni planirani troškovi HKZP-a (€)	Ukupni ostvareni troškovi HKZP-a (€)	Ukupni ostvareni troškovi HKZP-a (%)
PJ.01 EAD	<i>Enhanced Arrivals and Departures</i>	99.571	103.348	103,8 %
PJ.04 TAM	<i>Total Airport Management</i>	154.650	100.716	65,1 %
PJ.05	<i>Remote Tower</i>	60.000	39.727	66,2 %
PJ.06 ToBeFREE	<i>Trajectory based Free Routing</i>	9.000	3.870	43,0 %
PJ.09 DCB	<i>Advanced Demand Capacity Balancing</i>	18.000	11.740	65,2 %
PJ.10 PROSA	<i>Controller Tools and Team Organisation for the Provision of Separation in Air Traffic Management</i>	144.693	108.910	75,3 %
PJ.14 EECNS	<i>Essential and Efficient Communication Navigation and Surveillance Integrated System</i>	150	106	70,8 %
PJ.15 COSER	<i>Common Services</i>	13.563	11.039	81,4 %
PJ.16 CWP HMI	<i>Controller Working Position / Human Machine Interface – CWP/HMI</i>	35.500	27.728	78,1 %
PJ.18 4DTM	<i>4D Trajectory Management</i>	333.219	263.172	79,0 %
PJ.19 CI	<i>Content Integration</i>	36.300	13.466	37,1 %
PJ.20 AMPLE	<i>Master Plan Maintenance</i>	35.250	22.038	62,5 %
PJ.24 NCM	<i>Network Collaborative Management</i>	102.500	91.219	89,0 %
PJ.27	<i>Flight Object Interoperability</i>	46.150	4.590	9,9 %
Ukupno		1.088.546	801.669	73,6 %

Val 2 još nije praktično započeo u 2019., ali su sklopljeni ugovori o sufinanciranju. Sukladno potpisanim ugovorima, HKZP sudjeluje u 4 projekta s budžetom od ukupno 727.242 eura.

Tablica 2. Pregled sudjelovanja HKZP-a u Valu 2 SESAR-a 2020.

Projekt	Naziv projekta	Ukupni planirani troškovi HKZP-a (€)
PJ.05-W2 DDT	<i>Digital Technologies for Tower</i>	90.000
PJ.09-W2 DNMS	<i>Digital Network Management Services</i>	270.000
PJ.10-W2 PROSA	<i>Separation Management and Controller Tools</i>	100.000
PJ18-W2 4D Skyways	<i>4D Skyways</i>	267.242
Ukupno		727.242

c) Primjena SESAR-a (SESAR Deployment)

HKZP je u velikom dijelu projekata koji su odobreni za sufinanciranje iz INEA-ih fondova u sklopu CEF-a sudjelovao s partnerima, dijelom putem zajedničkih prijava koje je koordinirao Upravitelj uvođenja SESAR-a (*SESAR Deployment Manager – SDM*) za projekte povezane sa Zajedničkim pilot-projektom (*Pilot Common Project – PCP*), a dijelom direktno prijavama INEA-i za sve ostale projekte u okviru SESAR-a koji nisu

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
---	--	---

povezani s PCP-om. Vrijednost projekata iz poziva CEF2014 vezanih uz HKZP-ov dio sudjelovanja bila je 4,1 milijuna eura uz sufinanciranje do najviše 2,1 milijuna eura.

Ukupna je vrijednost osam projekata iz poziva CEF2015 (HKZP-ov dio) za koje je odobreno sufinanciranje 18,4 milijuna eura, s udjelom iz fondova EU-a do maksimalno 15,6 milijuna eura.

Na natječaju u 2016. odobreno je sufinanciranje još pet projekata u kojima sudjeluje HKZP. Ukupna vrijednost im je oko 6 milijuna eura, s maksimalnom mogućnošću sufinanciranja do 5 milijuna eura.

Sufinanciranje još jednog projekta u kojem HKZP sudjeluje kao dio COOPANS-a odobreno je kroz natječaj u 2017. Vrijednost HKZP-ova udjela u projektu je 10,4 milijuna eura, s maksimalnom mogućnošću sufinanciranja od 5,2 milijuna eura.

Ministarstvo nadležno za promet (MMPI) HKZP je za sudjelovanje u projektima financiranim iz CEF-a okarakteriziralo primjerom dobre prakse i uspješne aplikacije.

Cilj realizacije odobrenih projekata jest povećanje razine sigurnosti zračnog prometa i omogućavanje pružanja kvalitetnije usluge zračnim prijevoznicima uz potencijalno blagotvorne učinke na jediničnu cijenu HKZP-ove usluge koju korisnici plaćaju Društvu.

S obzirom na odredbe uredbe o utvrđivanju programa performansi i sustava utvrđivanja naknada (*Performance* i *Charging* uredba (2019/317)), HKZP će cjelokupna sredstva sufinanciranja koja je realizirao u navedenim projektima u konačnici proslijediti korisnicima svojih usluga smanjenjem jedinične cijene.

Tijekom 2018. nije bilo INEA-ih natječaja za sufinanciranje iz CEF-a za projekte iz područja SESAR-a.

Natječaj za 2019. bio je vrlo ograničen u području SESAR-a. Aplicirati se moglo samo u sklopu mješovitih projekata za implementaciju FO IOP-a (*Flight Object Interoperability*) u većem broju centara EU-a, uz vrlo ograničena sredstva (20 milijuna eura za cijelo područje). Napravljena je jedna velika zajednička aplikacija. Voditelj projekta je EUROCONTROL, a u njemu sudjeluju NM, DFS, DSNA, ENAIRE, ATC Netherlands, Oro navigacija, PANS, NATS i COOPANS (Austro Control, IAA, LFV, Naviair, NAV Portugal i HKZP). Zbog velikog značaja tog projekta HKZP će, kao i drugi članovi COOPANS-a, sudjelovati u validacijama kroz rad svojih stručnjaka iz tehničke i operativne struke (neće investirati u nikakvu opremu ni programe). Članovi COOPANS-a (uključujući HKZP) u projektu će biti „silent contributors“, tj. nisu aplicirali za sredstva europskih fondova (udio u cjelokupnoj svoti je premal, ali je važnost sudjelovanja i dostupnosti podataka velika). Rezultati natječaja očekuju se u rujnu 2020.

Tablični prikaz svih sufinanciranih projekata u domeni SESAR-a u kojima sudjeluje HKZP nalazi se u nastavku.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
---	--	---

Tablica 3. Pregled statusa projekata sufinanciranih iz europskih fondova putem INEA-a/CEF-a

INEA CEF 2014					
Project (Eng)	Projekt (Hrv)	Vrijednost (HKZP)	Sufinancirano	Odobreno	Projekt vodi/ koordinira
Free Route Airspace from the Black Forest to the Black Sea	Zračni prostor slobodnih ruta od Crne šume do Crnog mora	273.387,00 €	136.693,50 €	Lipanj 2015.	HCL PCP-SDM
Speeding up harmonisation and convergence of the ATM	Ubrzavanje, usklajivanje i konvergencija sustava za upravljanje zračnim prometom	3.845.580,00 €	1.922.790,00 €	Lipanj 2015.	COOPANS - ACG
INEA CEF 2015					
Project (Eng)	Projekt (Hrv)	Vrijednost (HKZP)	Sufinancirano	Odobreno	Projekt vodi/ koordinira
VARP - VoIP ATC Radio Project	VARP - VoIP ATC Radio projekt	2.527.460,00 €	2.148.341,00 €	Lipanj 2016.	HKZP PCP-SDM
Modernization of IP based G/G Data Network in CCL - CaRT/iWAN-NG	Modernizacija IP G/G podatkovne mreže u HKZP-u - CaRT/iWAN-NG	151.800,00 €	129.030,00 €	Lipanj 2016.	HKZP PCP-SDM
CCL cyber security architecture - ExCO-NG	HKZP-ova arhitektura kibernetičke sigurnosti - ExCO-NG	942.288,00 €	800.944,80 €	Lipanj 2016.	HKZP PCP-SDM
SIMULATION SEAFRA H24	Simulacija i implementacija SEAFRA H24	1.010.782,00 €	859.164,70 €	Lipanj 2016.	HKZP PCP-SDM
Harmonisation of Technical ATM Platform in 5 ANSP including support of Free Route Airspace and preparation of PCP program	Harmonizacija ATM platforme između 5 pružatelja usluga uključujući podršku zračnom prostoru slobodnih ruta i pripremu PCP programa	8.479.240,00 €	7.207.354,00 €	Lipanj 2016.	COOPANS - ACG PCP-SDM
NewPENS - Stakeholders contribution for the procurement and deployment of NewPENS	NewPENS - Zajednička nabava i razvoj NewPENS mreže	140.500,00 €	119.425,00 €	Lipanj 2016.	EUROCONTROL PCP-SDM
Implementation of the A-SMGCS System at Zagreb International Airport	Implementacija sustava A-SMGCS na Međunarodnoj zračnoj luci Zagreb	4.383.700,00 €	3.726.145,00 €	Lipanj 2016.	HKZP
Convergence of DSNA and COOPANS ATM Systems step 1B (CODACAS 1B) - Cohesion part	Konvergencija DSNA i COOPANS ATM sustava faza 1B (CODACAS 1B)	775.000,00 €	658.750,00 €	Lipanj 2016.	DSNA
INEA CEF 2016					
Project (Eng)	Projekt (Hrv)	Vrijednost (HKZP)	Sufinancirano	Odobreno	Projekt vodi/ koordinira
VCS-IP - Upgrade of Voice Communication Systems to Support ATM VoIP communications	VCS-IP - Nadogradnja Sustava glasovne komunikacije i potpora ATM VoIP komunikaciji	3.500.000,00 €	2.975.000,00 €	Kolovoz 2017.	HKZP PCP-SDM
Modernization of IP based G/G Data Network in CCL - CaRT/iWAN-NG - Phase II. - Implementation	Modernizacija IP G/G podatkovne mreže u HKZP-u - CaRT/iWAN-NG - Faza II. Implementacija	1.928.300,00 €	1.639.055,00 €	Kolovoz 2017.	HKZP PCP-SDM
FAB CE wide Study of DAM and STAM	FAB CE proširena studija o DAM i STAM sustavima	49.194,00 €	41.814,90 €	Kolovoz 2017.	FCE PCP-SDM
DLS Implementation Project - Path 1 "Ground" stakeholders	DLS implementacijski projekt - 1. putanja	28.500,00 €	12.255,00 €	Kolovoz 2017.	ENAIRE PCP-SDM
DLS Implementation Project - Path 2	DLS implementacijski projekt - 2. putanja	54.000,00 €	23.220,00 €	Kolovoz 2017.	ENAV PCP-SDM
eGAFOR	eGAFOR	400.000,00 €	340.000,00 €	Kolovoz 2017.	HKZP
INEA CEF 2017					
Project (Eng)	Projekt (Hrv)	Vrijednost (HKZP)	Sufinancirano	Odobreno	Projekt vodi/ koordinira
Implementing harmonised SWIM (Y) solution in COOPANS ANSPs and general PCP compliance	Implementacija harmoniziranog SWIM (Y) rješenja kod članica COOPANS-a i usklađenje s PCP-om	10.437.921,00 €	5.218.960,50 €	Rujan 2018.	COOPANS - IAA PCP-SDM
INEA CEF 2019					
Project (Eng)	Projekt (Hrv)	Vrijednost (HKZP)	Sufinancirano	Odobreno	Projekt vodi/ koordinira
IOP Foundation	IOP temeljni projekt	"silent contributor"	"silent contributor"	Očekuje se tijekom rujna 2020.	EUROCONTROL PCP-SDM

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
---	--	---

3 Operativni pokazatelji poslovanja

3.1 Zaposlenost

Na dan 31. prosinca 2019. u HKZP-u je bilo zaposleno 749 radnika, što je 9 radnika manje u odnosu na isti dan prethodne godine.

Tablica 4. Kretanje broja radnika tijekom I-XII 2019.

Kretanje broja radnika tijekom I-XII 2019.

	broj radnika
stanje na 31.12.2018.	758
<i>Promjene broja radnika tijekom 2019.</i>	
Dolasci	8
Odlasci	17
Broj radnika na 31.12.2019.	749

Tijekom I-XII 2019. u Društvu je dodatno zaposleno 8 radnika i to: u SUZP-u 1 radnik, u SCMA-u 4 radnika, u SKFD-u 1 radnik te 2 radnika u Uredu direktora s ostalim uredima; svi na neodređeno vrijeme.

U istom razdoblju otišlo je 17 radnika i to: iz SUZP-a 12 (1 radnik – otkaz, 7 radnika otišlo je u mirovinu, 1 radnik – izvanredni otkaz, 1 radnik – sporazumno raskid radnog odnosa te 2 radnika prestanak ugovora o radu na određeno vrijeme – kandidati za dobivanje dozvole KZP-a), iz SCMA-a je 1 radnik otišao u mirovinu te 1 sporazumno raskid radnog odnosa, iz SKFD-a su 2 radnika otišla u mirovinu te 1 sporazumno raskid radnog odnosa.

Kao i u godinama ranije, znanje, stručnost i iskustvo radnika prepoznati su kao temeljna odrednica kompetitivne snage Društva, stoga poslovodstvo visoko na listi prioriteta postavlja vođenje, izobrazbu, komunikaciju i timski rad u sigurnim radnim uvjetima. U tom se smislu tijekom 2019. kontinuiranim stručnim osposobljavanjem, između ostalog, udovoljava i visokim međunarodnim standardima sigurnosti koji se temelje na propisima ICAO-a, EU-a i EUROCONTROL-a.

Najveći broj radnika zaposlen je u Sektoru upravljanja zračnim prometom (tablica 4).

Tablica 5. Struktura radnika po sektorima

Struktura radnika na 31.12.2019.

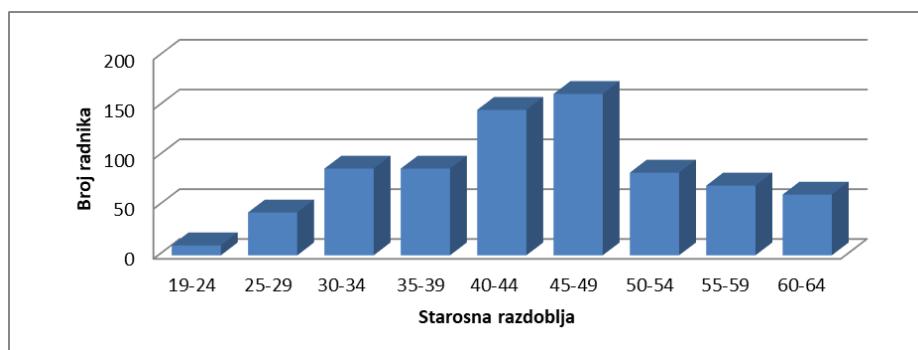
Sektor	Broj radnika	Udio%
Uredi Direktora	50	6,7
SUZP	484	64,6
SCMA	138	18,4
SKFD	77	10,3
Ukupno	749	100,0

Više od 60 % radnika ima višu ili visoku stručnu spremu. Struktura radnika po školskoj spremi prikazana je u tablici 6.

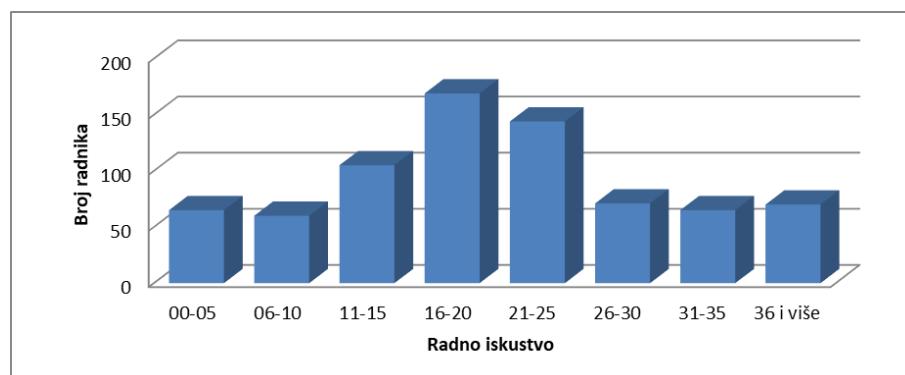
Tablica 6. Struktura radnika po školskoj spremi
Struktura stručne spreme na 31.12.2019.

Stupanj školske spreme	Broj radnika	Udeo%
VSS	271	36,2
VŠS	179	23,9
SSS	287	38,3
KV	9	1,2
NKV	3	0,4
Ukupno	749	100,0

Struktura dobne starosti sugerira da distribucija zaposlenika nije ravnomjerna po starosti, odnosno da je u Društvu zaposleno više radnika u dobi od 55 do 64 godine nego radnika mlađih od 30 godina. Najveći broj radnika starosti je između 35 i 50 godina, stoga taj trend ne predstavlja značajan rizik za poslovanje Društva u ovom trenutku.

Slika 2. Struktura radnika po životnoj dobi

Struktura radnika po godinama radnog iskustva pokazuje relativnu uravnoteženost u vidu radnog iskustva uz izraženiju prisutnosti radnika sa 16 do 20 godina radnog iskustva.

Slika 3. Struktura radnika po radnom iskustvu

U Društvu djeluje tri sindikata, od kojih su dva reprezentativna te uključena u donošenje i praćenje primjene Kolektivnog ugovora koji se odnosi na sve radnike.

3.2 Promet

3.2.1 Kontrolirane operacije i ATFM rutno kašnjenje

Zračni promet iskazan kroz ostvareni broj kontroliranih operacija – letova jedan je od uvriježenih i indikativnih pokazatelja kojima se prati stupanj operativne zaposlenosti i iskorištenosti kapaciteta kontrole zračnog prometa. Tijekom 2019. ostvareno je 10,4 % više letova (IFR GAT – FIR Zagreb) u odnosu na isto prošlogodišnje razdoblje, a 4,7 % više od planiranog za 2019. (izvor: STATFOR – Dashboard) uz sudjelovanje kategorije preleta u ukupnoj strukturi operacija u visini od 84,1 %.

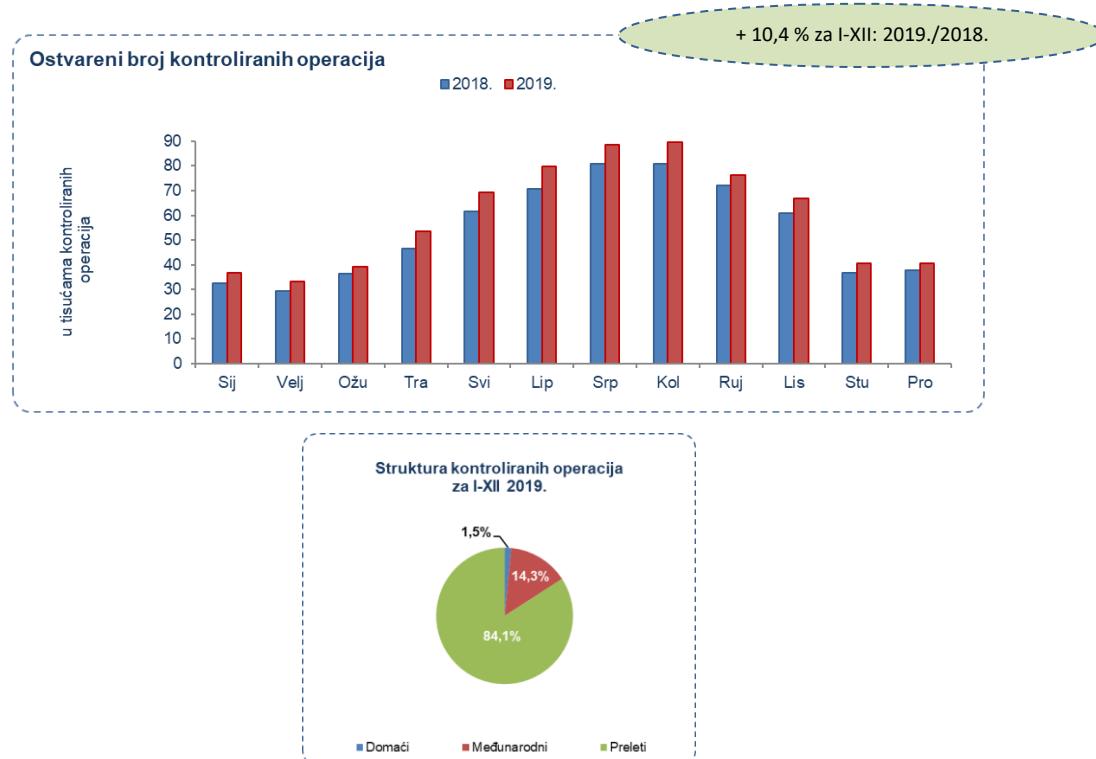
U kontekstu povećanja prometa u 2019. primjereno je napomenuti uspostavu zračnog prostora slobodnih ruta nastalog spajanjem dvaju već postojećih takvih prostora: SAXFRA (slovensko-austrijski prekogranični zračni prostor slobodnih ruta) i SEAFRA (zračni prostor slobodnih ruta na Jugoistočnoj prometnoj osi – projekt triju pružatelja usluga u zračnoj plovidbi iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske te Srbije i Crne Gore). Projekt uspostave zračnog prostora slobodnih ruta pod nazivom Inicijativa za zajedničko jugoistočno nebo (SECSI) uz pomoć Upravitelja mreže uspješno je proveden s puštanjem u operativnu uporabu 1. veljače 2018. Uspostavom SECSI FRA-a korisnicima zračnog prostora pružena je mogućnost korištenja najkratčih ruta iz središnje ka jugoistočnoj Europi, tj. po Jugoistočnoj prometnoj osi, a višestruke koristi očituju se kroz mogućnost potencijalnih ušteda u prijeđenoj udaljenosti, smanjenju potrošnje goriva i manjim emisijama CO₂ i NOx. Taj projekt predstavlja značajno postignuće u okviru inicijative EU-a za uspostavu Jedinstvenog europskog neba s ciljem povećanja sigurnosti i učinkovitosti, kao i kapaciteta zračnog prometa u Europi.

Tablica 7. Kontrolirane operacije – IFR GAT (FIR Zagreb)

Kontrolirane operacije (IFR-GAT)

	I-XII 2018.	I-XII 2019.	Indeks 2019. / 2018.	Plan 2019.	% ostvarenja Plana
Kontrolirane operacije	646.656	714.216	110,4	682.000	104,7

Slika 4. Broj kontroliranih operacija i struktura ostvarenih IFR GAT (FIR Zagreb) kontroliranih operacija u 2019.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
---	--	---

ATFM rutno kašnjenje

Navedeno značajno povećanje prometa od 10,4 % više letova u odnosu na isto prošlogodišnje razdoblje, a 5 % više od planiranog (izvor: STATFOR – *Dashboard*) potaknulo je povećanje kašnjenja u 2019. Prema mjerjenjima EUROCONTROL-a ukupno je evidentirano 625.814 minuta kašnjenja na ruti u 2019. odnosno 0,94 minute kašnjenja po letu. Najčešći uzroci kašnjenja bili su kapacitet KZP-a (odnosno nedostatak – 55,3 %) i vremenske prilike opasne za zrakoplovstvo (40,8 %).

Određena količina kašnjenja može se pripisati postupcima koje je Upravitelj mreže (NM) primijenio kako bi prometno rasteretio zagušene dijelove Europe. Upravitelj mreže (*Network Manager* – EUROCONTROL) za sezonu 2019. pripremio je i implementirao opsežan plan za smanjenje kašnjenja. Navedeni plan napravljen je i dogovoren u suradnji s pružateljima usluga i korisnicima zračnog prostora s ciljem uklanjanja više od 1.000 letova dnevno iz preopterećenih područja primjenom prilagođenih RAD restrikcija.

Prepoznato je da su te mjere utjecale na performanse HKZP-a u području kapaciteta pa je Upravitelj mreže u postoperativnoj fazi procesa HKZP-u umanjio ukupno zabilježeno kašnjenje te je dio minuta preraspodijeljen na njemački DFS i francuski DSNA. Radi se o 95.817 minuta kašnjenja koje se odbijaju HKZP-u te ukupan broj kašnjenja na kraju godine iznosi 539.897 minuta odnosno 0,81 minuta po letu.

Plan za rutno kašnjenje postavljen je kao dio šireg plana upravljanja kapacitetom, tj. količinom kašnjenja tijekom drugog referentnog razdoblja (RP2) prema EU-ovu programu mjerjenja performansi. U 2019. ciljna vrijednost u tom području za HKZP iznosila je 0,19 min/let.

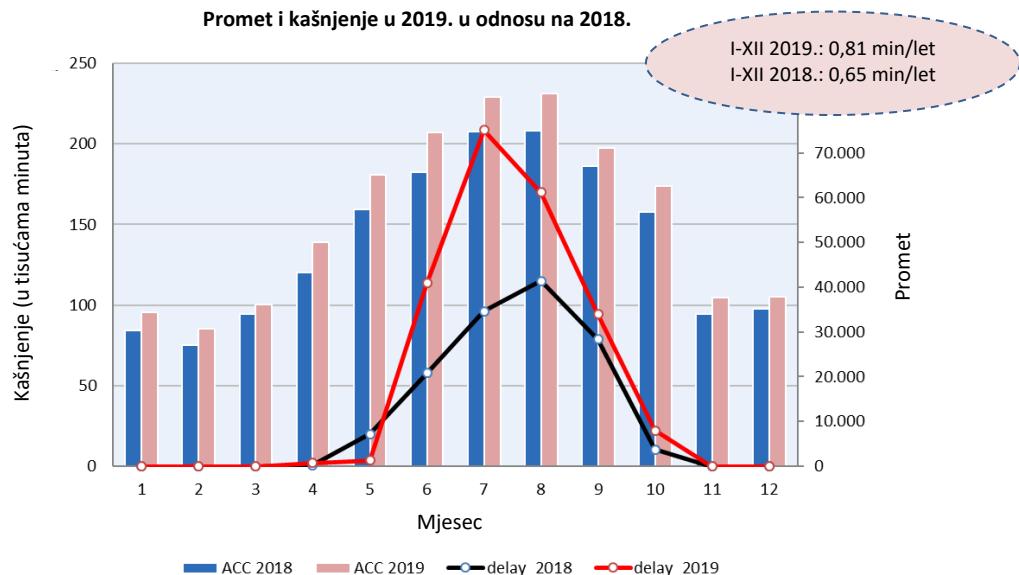
Kako je 2019. zadnja godina u RP-u 2, ciljna vrijednost kapaciteta za tu godinu postavljena je u petogodišnjem procesu planiranja za RP2 u 2014.

Iz perspektive 2014. ciljna vrijednost za 2019. postavljena je uzimajući u obzir ostvarenje planiranih aktivnosti za razvoj kapaciteta u petogodišnjem planu, što se pokazalo nedjelotvornim s obzirom na prevladavajuću količinu neizvjesnosti uzrokovanih vanjskim faktorima u tako dugom razdoblju. U međuvremenu je tijekom RP-a 2 došlo do raskoraka u planiranom i ostvarenom razvoju kapaciteta, s učinkom manjka kapaciteta osobito izraženom u 2018. i 2019. uz izrazit rast prometa.

Uzimajući u obzir trend razvoja kapaciteta koji je sporiji od razvoja prometne potražnje te nastavak trenda visokog rasta prometa tijekom 2019., ciljnu vrijednost od 0,19 min/let u navedenim okolnostima prema očekivanjima nije bilo moguće zadovoljiti iako je osnovni kapacitet ACC-a u odnosu na 2018. porastao za 7 %.

 Hrvatska Kontrola ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
--	---	--

Slika 5. Usporedni pregled minuta kašnjenja u 2019. u odnosu na 2018. (u 000 minuta)

3.2.2 Obračunske jedinice u zonama obračuna rutnih i terminalnih naknada

U suglasnosti s Eurocontrolovim nadležnim uredima HKZP prati opseg obračunskih jedinica kojima se ostvaruju temeljni prihodi Društva.

Tablica 8. Ukupne obračunske jedinice u zonama obračuna rutnih i terminalnih naknada

Ukupne obračunske jedinice usluge					
u jedinicama usluge*	I-XII 2018.	I-XII 2019.	Indeks 2019. / 2018.	Plan 2019.	% ostvarenja Plana
Rutni prostor RH	1.993.898	2.193.426	110,0	2.062.000	106,4
Terminalne Z1	21.020	21.613	102,8	23.400	92,4
Terminalne Z2	37.952	41.136	108,4	40.700	101,1

*za usluge pružene u izvještajnoj godini

Ukupne obračunske jedinice usluge u zoni obračuna rutnih naknada u RH zabilježile su rast u odnosu na 2018. od +10,0 %. Istovremeno, ostvareno je +6,4 % više obračunskih jedinica od Plana za 2019.

Predmetni rast obračunskih jedinica usluga rezultirao je ostvarenjem prometa većim od prepostavljenog u Planu performansi za RP2, a sukladno mehanizmu podjele prometnog rizika (*traffic risk sharing*) doći će do korekcije jedinične cijene usluge na nižu vrijednost u 2021. temeljem smanjenja naplativih rutnih i terminalnih (Z1) troškova.

Ukupne obračunske jedinice u zoni obračuna terminalnih naknada u RH bilježe povećanje od 2,8 % u zoni Z1 odnosno 8,4 % u zoni Z2 u odnosu na isto prošlogodišnje razdoblje (kombinirano +6,4 %).

Društvo pružanjem ANS usluga unutar zračnog prostora BiH ne fakturira svaku stvarno pruženu jedinicu usluge po principu „1 za 1“, već svojim pojedinačnim udjelom (2019.: 16,707 %) sudjeluje u raspodjeli prihoda od ukupnih rutnih naknada BiH. Tako ostvarenje rutnih jedinica usluge BiH formalno ostaje u ingerenciji zrakoplovnih vlasti BiH.

Na kretanje broja ukupnih obračunskih jedinica usluge utjecali su faktori udaljenosti i MTOW, kako je prikazano u tablici 8.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
---	--	---

Tablica 9. Pregled ukupne prijeđene udaljenosti i ukupne težine

Pregled ukupne prijeđene udaljenosti i ukupne težine zrakoplova (MTOW)

	Udaljenost			MTOW		
	2018	2019	Indeks 2019/2018	2018	2019	Indeks 2019/2018
Sij	7,278533	7,992984	109,8%	3,554016	4,170114	117,3%
Velj	6,673313	7,245851	108,6%	3,244372	3,706233	114,2%
Ožu	8,233862	8,660433	105,2%	3,961954	4,301848	108,6%
Tra	10,674408	12,071575	113,1%	4,682033	5,553262	118,6%
Svi	14,202535	15,793307	111,2%	5,706469	6,834227	119,8%
Lip	16,139158	18,548643	114,9%	6,344435	7,565199	119,2%
Srp	18,444612	20,20249	109,5%	7,203164	8,226377	114,2%
Kol	18,628957	20,412663	109,6%	7,176106	8,278024	115,4%
Ruj	16,608336	17,006301	102,4%	6,681273	7,308214	109,4%
Lis	13,983327	15,107458	108,0%	6,033421	6,641605	110,1%
Stu	8,290316	9,005477	108,6%	4,048742	4,410584	108,9%
Pro	8,443164	9,089852	107,7%	4,407434	4,589656	104,1%
Total	147,6	161,1	109,2%	63,0	71,6	113,5%

Izvor: Eurocontrol En-route Service units Dashboard

3.3 Konzultacije s korisnicima usluga

Kvaliteta usluga nastoji se stalno poboljšavati kroz redovite konzultacije s korisnicima, uz uvažavanje njihovih eventualnih primjedbi ili prijedloga.

Za 2019. Društvo je planiralo dvoje konzultacije s korisnicima usluga putem anketa te 13 konzultacija s korisnicima putem redovnih foruma i sastanaka. Od planiranih konzultacija putem anketa realizirana je web-anketa Ispitivanje mogućnosti upotrebe *datasetova*. Za anketu PBN, tj. o opremljenosti zrakoplova za PBN, nismo zaprimili nijedan odgovor, a za Ocjenu elemenata usluge zrakoplovnog informiranja, uključujući VFR, zaprimljen je samo jedan odgovor. Od planiranih 13 konzultacija putem redovnih foruma, konzultacija i sastanaka u cijelosti je održano 11, jedna je djelomično održana, tj. od 2 planirana sastanka u 2019. održan je jedan. Na nekim forumima provedene su ankete u svrhu organizacije sljedećih foruma kao npr. ATS/ASM Forum 2019, Sustav upravljanja sigurnošću (SMS), upravljanje rizicima i kultura pravičnosti.

U tablicama ispod prikazane su realizirane konzultacije s korisnicima u 2019.

Tablica 10. Konzultacije – putem anketa

ID	Sektor/odjel	Usluge	Plan izradio/la	Razdoblje prikupljanja ankete	Ref. dokument ili prilog objedinjenom planu	Napomene
A-19-02	SUZP (SCMA)	AIS	M. Martek Sočec	tijekom 2019.	Priručnik za pružanje AIS usluga	web-anketa: Ispitivanje mogućnosti upotrebe <i>datasetova</i>

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
---	--	---

Tablica 11. Konzultacije – putem redovitih foruma/konzultacija/sastanaka

ID	Održano (mjesec)	Lokacija	Broj ljudi	Profil korisnika	Teme	Koordinator
S-19-01	siječanj 2019.	Zagreb	30	MORH – Samostalna služba za vojni zračni promet; operatori zrakoplova koji obavljaju komercijalni zračni prijevoz; HACZ; odobrene organizacije za osposobljavanje; zračne luke – Zagreb, Osijek, Dubrovnik, Split, Brač, Zadar, Lošinj, Rijeka i Pula; FPZ, Croatia Airlines, Trade Air, Air Pannonia, Jung Sky, Pan Avia, Winair	implementacija PBN SID i STAR postupaka na aerodromima LDOS, LDZA, LDDU, LDSP, LDSB, LDZD, LDLO, LDRI i LDPL	Željko Savić
S-19-02	26. – 27. 6. 2019. 20. – 21. 11. 2019.	Bruxelles	200	IATA, AIRE	<i>Enlarged Committee for Route Charges</i>	Mario Kunovec Varga, Roko Aralica, Siniša Ljubić
S-19-03	travanj – svibanj 2019.	Zb Zagreb i Zb Zadar (Zemunik i Divulje)	20	MORH, OSRH, HRZ	unaprjeđenje pružanja usluga za potrebe Oružanih snaga RH i međusobne koordinacije između HKZP-a i MORH-a/OSRH-a	H. Filipović
S-19-04	svibanj i studeni 2019.	HKZP	10	MORH/ZMIN	izrada prijedloga novog sporazuma o postupcima koordinacije u razmjeni i operativnoj uporabi usluga komunikacije, navigacije i nadzora (CNS), praćenje provedbe Sporazuma o postupcima koordinacije u operativnoj uporabi sustava FPS-117 i CroATM	H. Kalinović
S-19-05	19. 8. 2019.	HKZP	-	IATA, A4E, CA	Plan performansi za RP3	Mario Kunovec Varga
S-19-06	lipanj 2019.	Zagreb	40 – 80	aeroklubovi, MMPI, HACZ, HUBS, MORH, OSRH, HRZ...	ASM, FUA, AMC Portal (mobilna aplikacija za rezervaciju i uporabu zračnog prostora), RPAS/UAS operacije, postupci s padobranskim zonama, ad hoc strukture zračnog prostora, suradnja s ATS-om	V. Bračević
S-19-07	prosinac 2019.	Zagreb	10	Operativni centar Croatia Airlinesa	unaprjeđenje MET usluga operativnom centru CA-a	J. Krulc
S-19-08	prosinac 2019.	Zagreb	20	Croatia Airlines, MORH, MUP, predstavnici zračnih luka, predstavnici ostalih sektora HKZP-a, predstavnici HACZ-a, FPZ, opće zrakoplovstvo, pilotske škole	aktualna problematika, prijedlozi i zahtjevi korisnika	J. Krulc

S-19-09	prosinac 2019.	Zagreb	20	sve zračne luke i pristaništa	novi postupci, dorada SLA-ova	M. Martek Sočec
S-19-10	prosinac 2019.	Zagreb	20	VFR aerodromi, aeroklubovi, VFR piloti, HZS	analiza VFR publikacija – opseg podataka, novi sadržaji, način pružanja podataka i informacija	M. Martek Sočec
S-19-11	travanj 2019.	Zagreb	15	BHANSA	praćenje provedbe Ugovora o pružanju radarskih podataka, provjera dogovorene razine kvalitete pružanja usluge (raspoloživost i drugi parametri učinkovitosti)	D. Markus
S-19-12	prosinac 2019.	Zagreb	20	Croatia Airlines, zračne luke, HRZ itd.	razmjena iskustava iz sustava upravljanja sigurnošću, LRST – aktivnosti	A. T. Franić

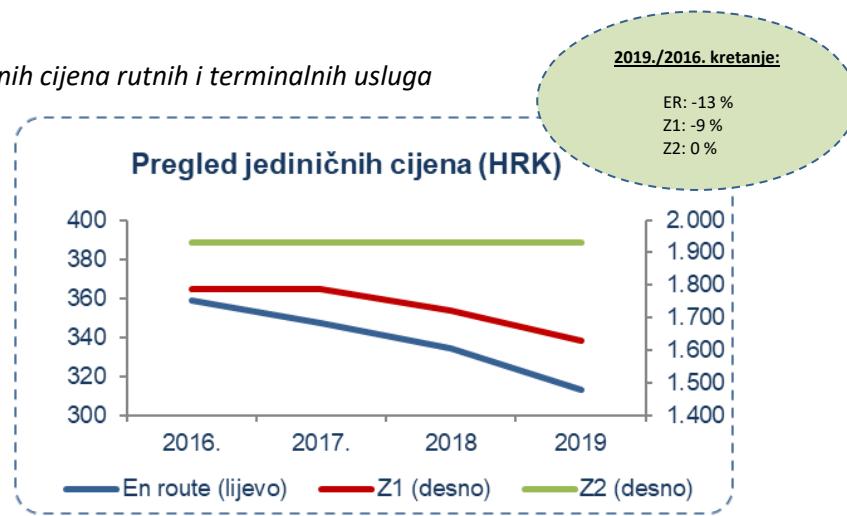
4 Financijski pokazatelji poslovanja

4.1 Pregled finansijskog poslovanja

Tijekom dinamičnih i izazovnih pregovora s Europskom komisijom (u provedbenom dijelu i s tijelima Eurocontrola) poslovodstvo Društva osiguralo je tijekom RP-a 2 kvalitetnu stratešku poziciju u pogledu pretpostavki i uvjeta plana performansi koji su se dominantno materijalizirali u strateški kvalitetnijem repozicioniranju jedinične cijene usluge uz potpuno zadovoljavanje zadanih ciljeva troškovne učinkovitosti. U uvjetima značajnog rasta broja obračunskih jedinica usluge (*service units*) u poslovnoj godini 2019. te slijedom korekcije jedinične cijene rutnih i Z1 terminalnih usluga (koje su rezultat učinaka ispunjavanja ciljeva troškovne učinkovitosti za RP2 slijedom zahtjeva *Performance* uredbe), ostvaren je poslovni rezultat koji osigurava potrebne rezerve likvidnosti i profitabilnosti nužne za adekvatno sučeljavanje s brojnim i izazovnim poslovnim rizicima koje nosi RP3 kroz model financiranja *determined cost* i dodatno pooštrenu te za ANSP-ove poslovno zahtjevnu novu *Performance* i *Charging* uredbu (Provedbena uredba Komisije (EU) 2019/317 o utvrđivanju programa performansi i sustava utvrđivanja naknada u okviru jedinstvenog europskog neba). Naime, nova *Performance* i *Charging* uredba dodatno prenosi poslovne rizike s korisnika zračnog prostora na pružatelje usluga u zračnoj plovidbi putem izmjena odredbi vezanih uz podjelu rizika povezanih s prometom, podjelu rizika povezanih s troškovima, značajnije potencijalne finansijske kazne za neispunjavanje ciljeva iz područja operativnih kapaciteta te prosljeđivanje svih sredstava zaprimljenih iz projekata koje je sufinancirao EU korisnicima usluga.

Prihodi s naslova osnovne djelatnosti ponajviše se odnose na naknade za ANS usluge koje HKZP pruža zračnim prijevoznicima, a visina prihoda ovisi o ostvarenom broju obračunskih jedinica utemeljenih u broju i vrsti kontroliranih operacija (letova) te o vrijednosti jediničnih cijena izraženih usluga. Usporedan pregled razvoja jediničnih cijena obračunskih jedinica rutnih i terminalnih usluga prikazan je na slici 6.

Slika 6. Pregled jediničnih cijena rutnih i terminalnih usluga

Način obračuna, fakturiranje i naplata realiziranih usluga od strane HKZP-a utvrđeni su Pravilnikom o utvrđivanju rutnih i terminalnih naknada (NN 91/2013) i sukladni su obvezujućim načelima ICAO-a i EUROCONTROL-a. U skladu sa člankom 16. Protokola o izmjenama i dopunama Međunarodne konvencije o suradnji na sigurnosti zračne plovidbe – Eurocontrol – HKZP utvrđuje plan prihoda i rashoda za svaku

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
---	--	---

financijsku godinu, a proračun mora osigurati ispunjenje temeljnih ciljeva iz plana performansi, posebice ciljeva koji povećavaju razinu troškovne učinkovitosti. Eventualna dobit redom je namijenjena opsežnim investicijskim aktivnostima i financijskom razduživanju kao i za nužno osnaživanje pozicije likvidnosti i profitabilnosti Društva potrebne za sučeljavanje s brojnim i izazovnim poslovnim rizicima koji su dodatno naglašeni prelaskom s modela nadoknade troškova *full cost recovery* na znatno zahtjevniji, po mnogočemu rizičniji, model nadoknade *determined cost* sukladno Uredbi Komisije (EU) br. 391/2013, a naročito u svjetlu nove *Performance* i *Charging* uredbe. Sve navedeno događa se u sklopu sudjelovanja Društva u procesu unaprjeđenja učinkovitosti propisane na razini EU-a kroz zadane ciljeve u nacionalnom, odnosno FAB CE-ovu planu performansi (*Performance Plan*) za RP2.

ANS naknade za izvršene usluge fakturiraju se i vrlo uspješno naplaćuju putem Eurocontrolova multilateralnog sustava za naplatu prihoda od ANS naknada gdje postotak naplaćenog u odnosu na obračunati prihod povjesno iznosi preko 99 % (izvor: CRCO).

4.2 Poslovni rezultat za 2019.

Tablica 12. Pregled ukupnog rezultata poslovanja za 2019.

Financijski rezultati poslovanja					
'000 HRK	I-XII 2018.	I-XII 2019.	Indeks 2019. /2018.	Plan 2019.	% ostvarenja Plana
Ukupni prihodi	849.137	845.458	99,6	768.028	110,1
Ukupni rashodi	786.397	812.804	103,4	754.336	107,8
Dobit prije oporezivanja	62.740	32.654	52,0	13.692	238,5

Ukupni prihodi za razdoblje siječanj – prosinac 2019. ostvareni su u iznosu od 845,4 milijuna kn, što je smanjenje od 0,4 % u odnosu na prethodnu godinu i prebačaj Plana za 2019. za 10,1 %.

Od ukupnih prihoda koje je HKZP ostvario u 2019., 99,5 % odnosi se na poslovne prihode, što dominantno predstavljaju prihodi iz osnovne djelatnosti, a 0,5 % ukupnih prihoda otpada na one ostvarene financijskim aktivnostima.

Ukupni rashodi iznosili su 812,8 milijuna kn, što je 3,4 % više nego prethodne godine i za 7,8 % više od Plana.

U 2019. ostvarena je vrijednost godišnje dobiti prije poreza u iznosu od 32,7 milijuna kn. Ista razina bruto dobiti, nakon troškova poreza na dobit, osigurava 27,1 milijun kn neto dobiti u 2019.

4.2.1 Struktura ostvarenih prihoda

A) Prihodi iz poslovnih aktivnosti

Prihodi iz osnovne djelatnosti

Prihodi od prodaje u zemlji i inozemstvu iznose 94,5 % ukupno ostvarenih prihoda. Visina ANS naknada razlikuje se za rutne i za terminalne usluge (napomena: dvije su obračunske zone rutnih naknada – RH i BiH, te dvije obračunske zone terminalnih naknada – Z1 i Z2) te ovisi o ostvarenom broju obračunskih jedinica

 Hrvatska Kontrola ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
--	---	--

temeljenim na strukturi i vrsti kontroliranih operacija – letova, kao što i neposredno ovise o vrijednosti (cijeni) obračunske jedinice.

Prihodi iz rutnih naknada u FIR-u Zagreb u 2019. bilježe porast u odnosu na prethodnu godinu za 2,7 % (+9,5 % više od Plana), dok prihodi od terminalnih naknada bilježe rast za 4,9 % u odnosu na godinu prije (ujedno 3,1 % više od Plana). Temeljem materijalizacije finansijskih učinaka, koji sukladno odredbama Uredbe (EU) 1794/2006 proizlaze iz mehanizma usklade sudjelujućeg udjela HKZP-a u rutnoj bazi troškova BiH, u 2019. u odnosu na 2018. zamjetan je pad prihoda od rutnih naknada koje Društvo prihoduje pružanjem ANS usluga u dijelu FIR-a Sarajevo od -23,8 %.

Ostali prihodi od prodaje iz poslovne djelatnosti niži su od 2018., prvenstveno zbog jednokratnog prihoda ostvarenog 2018. po COOPANS-ovu okvirnom sporazumu br. 042-09 s NAV Portugalom, dok su inače u skladu s ranijim godinama.

Tablica 13. Prihodi 2019. te usporedba s Planom i prethodnom godinom

Poslovni prihodi								
'000 HRK	I-XII 2018.	% u 2018.	I-XII 2019.	% u 2019.	Indeks 2019./2018.	Plan 2019.	% ostvarenja Plana	
<i>Prihodi iz osnovne djelatnosti</i>								
Rutne naknade - RH	611.642	72,4%	628.453	74,7%	102,7	573.875	109,5	
Rutne naknade - BiH	68.988	8,2%	52.579	6,2%	76,2	49.400	106,4	
Terminalne naknade	106.905	12,7%	112.091	13,3%	104,9	108.721	103,1	
Ostali prihodi od prodaje od osnovne djelatnosti	19.486	2,3%	5.028	0,6%	25,8	4.727	106,4	
	807.021	95,5%	798.151	94,9%	98,9	736.723	108,3	
Ostali poslovni prihodi*	37.679	4,5%	43.208	5,1%	114,7	31.150	138,7	
Ukupno poslovni prihodi	844.700	100,0%	841.359	100,0%	99,6	767.874	109,6	

*prihodi od otpuštanja rezerviranja, prihodi na temelju uporabe vlastitih proizvoda i drugi poslovni prihodi

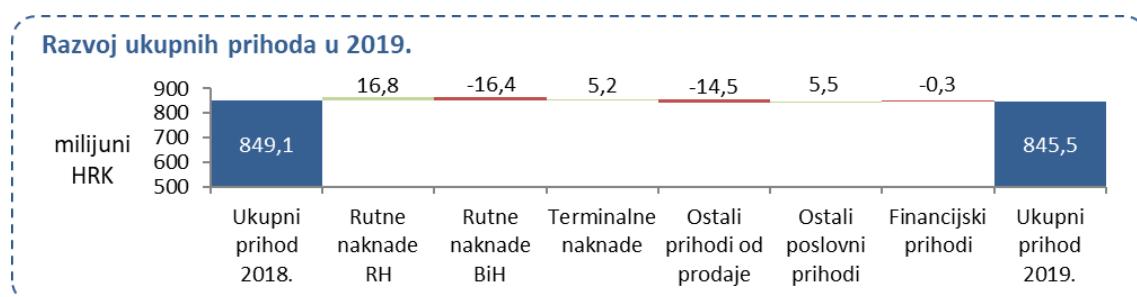
Ostali poslovni prihodi

Razlog rasta ostalih poslovnih prihoda u odnosu na prethodnu godinu nalazi se većem prihodovanju sredstava odgođenog prihoda po naslovu projekata sufinanciranih sredstvima EU-ovih fondova. U 2019. u iznosu od 15,8 milijuna kn (2018. 8,3 milijuna kn).

B) Prihodi iz finansijskih aktivnosti

Finansijski prihodi u 2019. s udjelom u strukturi ukupnih prihoda od 0,5 % bilježe smanjenje od -7,6 % u odnosu na isto prošlogodišnje razdoblje dominantno zbog manjih prihoda od tečajnih razlika.

Slika 7. Pregled razvoja ukupnih prihoda Društva po kategorijama tijekom 2019.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
--	--	---

4.2.2 Struktura ostvarenih rashoda

Tablica 14. Rashodi ostvareni u 2019. u odnosu na prethodnu godinu i Plan 2019.

Ostvareni rashodi							
'000 HRK	I-XII 2018.	% u 2018.	I-XII 2019.	% u 2019.	Indeks 2019./2018.	Plan 2019.	% ostvarenja Plana
<i>Rashodi iz poslovanja</i>							
Sirovine i materijal	10.550	1,3%	10.788	1,3%	102,2	11.262	95,8%
Vanjski troškovi	54.767	7,0%	59.705	7,3%	109,0	83.561	71,5%
Troškovi osoblja	444.002	56,5%	454.439	55,9%	102,4	459.813	98,8%
Amortizacija	102.447	13,0%	111.141	13,7%	108,5	102.665	108,3%
Ostali poslovni rashodi	164.151	20,9%	174.209	21,4%	106,1	91.929	189,5%
	775.918	98,7%	810.282	99,7%	104,4	749.230	108,1%
<i>Financijski rashodi</i>							
Trošak kamate	1.882	0,2%	1.710	0,2%	90,8	1.606	106,5%
Negativne tečajne razlike	8.597	1,1%	812	0,1%	9,5	3.500	23,2%
	10.479	1,3%	2.522	0,3%	24,1	5.106	49,4%
Ukupni rashodi	786.397	100,0%	812.804	100,0%	103,4	754.336	107,8%

A) Rashodi iz poslovanja

Rashodi iz poslovnih aktivnosti ostvareni su više od Plana (za 8,1 %), strukturom zauzimaju 99,7 % ukupnih rashoda, a odnose se na sljedeće:

- **materijalni troškovi i troškovi vanjskih usluga** s povećanjem od 7,9 % (za 5,2 milijuna kn) u odnosu na isto razdoblje prethodne godine (prije svega na uslugama održavanja i zaštite +3,3 milijuna kn i intelektualnim uslugama +4,9 milijuna kn) što je u konačnici rezultiralo 74,3 %-tnim ostvarenjem Plana ovih troškova za 2019. (-24,3 milijuna kn) dominantno zbog podostvarenja sljedećih kategorija troška u odnosu na Plan:
 - **usluga održavanja i zaštite** (13,3 milijuna kn niže od Plana, indeks ostvarenja Plana 64,7) uslijed činjenice da je tijekom 2019. zabilježena niža no planirana realizacija troškova tekućeg održavanja građevina te zbog manjeg obima potrebnih popravaka no prethodnih godina
 - **usluge telefona, pošte i prijevoza** (6,4 milijuna kn niže od Plana, indeks ostvarenja Plana 70,5) uslijed učinka važećih ugovora o telefonskoj, mobilnoj i podatkovnoj usluzi kao i zbog činjenice da nisu realizirani svi planirani zakupi vodova (iWAN NG TK)
- **troškovi plaća** iako za 2,4 % viši no u 2018., ipak su zadržani unutar planiranih vrijednosti za 2019. Troškovi plaća obračunati su i isplaćeni u skladu s Kolektivnim ugovorom. Dio troškova plaća kapitaliziran je po naslovu investicijskih projekata za provedbu i dovršenje kojih su predmetni troškovi i bili ostvareni.
- **troškovi amortizacije** s učešćem od 13,7 % u ukupnim troškovima i zabilježenim povećanjem od 8,5 % (8,7 milijuna kn) u odnosu na prethodnu godinu. Na povećanje troškova amortizacije u 2019. najviše je utjecalo puštanje u operativni rad novonabavljene visokovrijedne imovine (CroATMS_C HW, puni efekt sustava A-SMGCS aktiviranog krajem 2018., aktivacija VHF-UHF sustava itd). Troškovi amortizacije ostvareni su također više u odnosu na Plan (indeks 108,3).

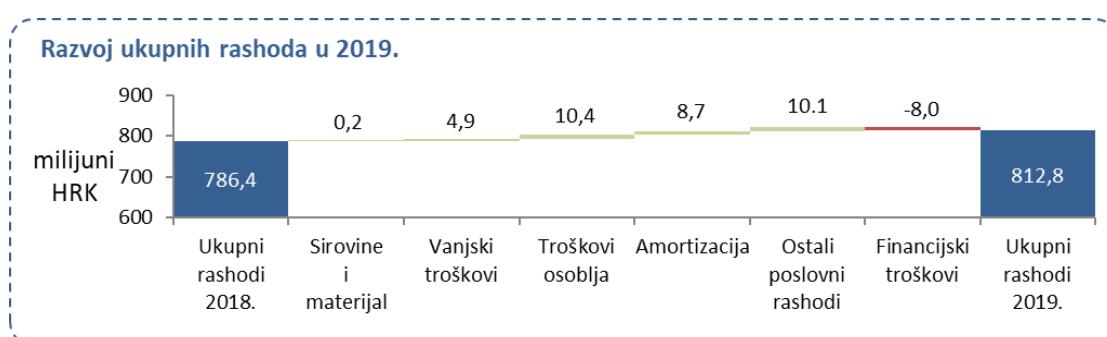
 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
--	---	--

- **ostali poslovni rashodi** s povećanjem od 6,1 % (10,0 milijuna kn) u 2019. u odnosu na 2018. viši su i od Plana za 2019., dominantno zbog činjenice da je provedeno rezerviranje sukladno SES regulativi u iznosu od 105,4 milijuna kn, a koja se odnosi na regulatorne viškove / manjke naknada od pružanja usluga u zračnoj plovidbi koji se priznaju u izvještaju o finansijskom položaju / bilanci stanja kao rezerviranja ili potraživanja i gdje se promjena tih vrijednosti odražava u računu dobiti i gubitka. Stanje rezerviranja i/ili potraživanja predstavlja naknadu koju Društvo očekuje nadoknaditi korisnicima ili naplatiti od korisnika usluga u zračnom prometu u budućnosti za već realizirane usluge, putem korekcije jedinične cijene usluga u narednim razdobljima unutar naplatnih zona na koje se predmetne regulatorne korekcije cijene odnose.

B) Rashodi iz finansijskih aktivnosti

Finansijski troškovi iznose 0,3 % ukupnih rashoda i mahom se odnose na trošak kamate po neotplaćenim glavnicama kredita koje se uredno otplaćuju planiranom dinamikom (manji je za 9,2 % u odnosu na 2018., 106,5 % Plana, primarno kao rezultat pada referentne kamatne stope i kontinuiranog procesa razduživanja HKZP-a) i negativnih tečajnih razlika uslijed promjene visine tečaja kune u odnosu na tečajeve stranih valuta u kojima Društvo ima nominirane pozicije relevantne imovine i izvora imovine.

Slika 8. Pregled razvoja ukupnih rashoda Društva po kategorijama tijekom 2019.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
--	--	---

4.3 Finansijsko stanje Društva (Izvještaj o finansijskom položaju /Bilanca)

Tablica 15. Bilanca stanja: imovina i izvori imovine

Bilanca stanja Društva		31.12.2018.	31.12.2019.	Indeks 2019. / 2018.
'000 HRK				
Imovina (aktiva)				
Dugotrajna imovina		514.631	515.759	100,2
Kratkotrajna imovina		729.429	839.638	115,1
Plaćeni troškovi budućeg razd. i obrač. prihodi		4.821	6.043	125,3
Ukupno imovina		1.248.881	1.361.441	109,0
Izvori imovine (pasiva)				
Kapital i rezerve		734.402	761.152	103,6
Dugoročna rezerviranja		162.274	262.840	162,0
Dugoročne obvezne		151.249	112.373	74,3
Kratkoročne obvezne		147.550	155.980	105,7
Odgodeno plaćanje troškova		53.406	69.095	129,4
Ukupno izvori imovine		1.248.881	1.361.441	109,0

4.3.1 Struktura imovine Društva

Vrijednost imovine (akteve) HKZP-a povećava se iz godine u godinu, što je jedan od pokazatelja kontinuiranog i dinamičnog poslovanja temeljenog na uspjehnosti finansijskih rezultata Društva. U tom smislu HKZP posluje uspješno te zauzima značajno mjesto u okruženju po brojnim kriterijima (kao što su npr. kriteriji likvidnosti, profitabilnosti, ekonomičnosti, zaduženosti i investicijskog kapaciteta i kapaciteta zaduživanja).

Tablica 16. Struktura imovine

Imovina Društva (Aktiva)		31.12.2018.	% u 2018.	31.12.2019.	% u 2019.	Indeks 2019. / 2018.
'000 HRK						
Materijalna imovina	301.685	24,2%		305.645	22,5%	101,3
Nematerijalna imovina	183.594	14,7%		162.683	11,9%	88,6
Finansijska imovina	119	0,0%		119	0,0%	100,3
Odgodena porezna imovina	29.234	2,3%		47.312	3,5%	161,8
Ukupna dugotrajna imovina	514.631	41,2%		515.759	37,9%	100,2
Zalihe	2.186	0,2%		2.648	0,2%	121,1
Potraživanja	149.040	11,9%		134.552	9,9%	90,3
Kratkotrajna finansijska imovina	941	0,1%		119.573	8,8%	12.706,5
Novac u banci i u blagajni	577.262	46,2%		582.865	42,8%	101,0
Ukupna kratkotrajna imovina	729.429	58,4%		839.638	61,7%	115,1
Unaprijed plaćen trošak i obračunati prihodi	4.821	0,4%		6.043	0,4%	125,3
Ukupno imovina	1.248.881	100,0%		1.361.441	100,0%	109,0

Stanje imovine HKZP-a na dan 31. prosinca 2019. iznosi 1.361,4 milijuna kn, što predstavlja rast od 9,0 % u odnosu na stanje imovine na isti dan prethodne godine. Od ukupnog iznosa imovine dugotrajna imovina čini 37,9 %, kratkotrajna imovina čini 61,7 %, a ostatak od oko 0,4 % čine plaćeni troškovi budućeg razdoblja:

- Najznačajniji dio dugotrajne imovine čine **materijalna i nematerijalna imovina** koje predstavljaju poslovne objekte, pokretnine, hardversku i softversku komponentu operativnog i administrativnog osnovnog sredstva, materijalnu opremu, alate i uređaje u funkciji osnovnog poslovnog sredstva angažiranog u cilju ostvarivanja zadanih poslovnih ciljeva. Smanjivanje knjigovodstvene vrijednosti nematerijalne imovine posljedica je toga što je u 2014. završio najintenzivniji ciklus investiranja u

 Hrvatska Kontrola ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
--	---	--

dugoročnu komponentu osnovnog sredstva, što je rezultiralo time da je godišnji učinak troška amortizacije bio intenzivniji od učinaka realiziranih novih investicija. Na povećanje materijalne imovine najviše je utjecala nabava VHF/UHF radijskih sustava i zamjena CroATMS HW-a.

- Stavka **dugotrajne financijske imovine** u iznosu od 119,0 tisuća kn odnosi se na HKZP-ov poslovni udjel u temeljnog kapitalu (1/6) i kapitalnim pričuvama društva *FAB CE Aviation Services Ltd.* – društvo koje je HKZP osnovao zajedno s ostalim članicama FAB CE-a. Glavna djelatnost Društva jest poslovno i drugo poduzetničko savjetovanje te upravljanje zajedničkim administrativnim i projektnim aktivnostima članova FAB CE-a.
- Iznos od 47,3 milijuna kn predstavlja **odgođenu poreznu imovinu** nastalu temeljem privremenih poreznih razlika koje su nastale kao rezultat rezerviranja sredstava u okviru SES regulative što je ujedno i glavni razlog rasta ove kategorije u odnosu na prethodnu godinu.
- Iskazana **potraživanja** odnose se na inozemne kupce u iznosu 123,7 milijuna kn (119,6 milijuna kn – Eurocontrol), tuzemne kupce u iznosu od 2,9 milijuna kn, na potraživanja od države i drugih institucija u visini od 7,6 milijuna kn (više plaćeni predujam poreza na dobit, PDV, naknade za bolovanja i sl.) i ostala potraživanja od 0,3 milijuna kn, a sve nakon provedenog umanjenja vrijednosti i otpisa onih salda potraživanja za koja se očekuje da je naplata otežana odnosno u budućnosti više nije vjerljivatna.
- **Kratkotrajna financijska imovina** dominantno se odnosi na kratkoročno oročena devizna sredstva kod poslovnih banaka.

4.3.2 Realizacija investicijskih projekata u 2019.

Plan poslovanja za 2019. u dijelu koji se odnosi na plan investicija sadrži 15 pojedinačnih projekata te 15 pojedinačnih nabava dugotrajne imovine ukupnog investicijskog potencijala 144,3 milijuna kn. Tijekom 2019. u razvoj i modernizaciju tehničko-tehnološke platforme Društva investirana su financijska sredstva u iznosu od 101,4 milijuna kn, što predstavlja 87,9 %-tно ispunjenje cilja financijske realizacije za 2019. (koji je postavljen u visini od 80 % ukupnog investicijskog potencijala za 2019.).

Za kompaniju ove veličine i specifične osnovne djelatnosti, imajući u vidu financiranje investicijske aktivnosti dominantno iz vlastitih izvora, nužno je napomenuti kako se i unatoč brojnim otegotnim okolnostima objektivno radi o ozbilnjom investicijskom opsegu i vrijednosti investicijskih aktivnosti kontinuirano vođenih u cilju osiguranja pretpostavki za proširenje kapaciteta i povećanje sigurnosti zračnog prometa. Investicije planirane za 2019. koje nisu realizirane na vrijeme rezultat su brojnih internih i eksternih čimbenika te se njihova realizacija očekuje u narednom periodu.

Sukladno Međunarodnom računovodstvenom standardu 16, dio troškova bruto plaća radnika nije teretio rezultat poslovanja u 2019., već je kapitaliziran na pripadajuće projekte jer je njihov angažman bio nužan kako bi se osiguralo dovođenje sredstva na mjesto i u radno stanje za namjeravanu upotrebu.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
---	--	---

U niže priloženoj tablici dan je objedinjeni pregled realizacije svakog investicijskog projekta u 2019.

Tablica 17. Ostvarenje investicija u 2019.

Ostvarenje investicija I-XII 2019.				
Red. Br.	Naziv investicije	Plan 2019.	Ostvarenje I-XII 2019.	Indeks
1	2	3	4	5 (4/3)
1.	Projekt nadogradnje ATM sustava	50.937.000	49.729.180	97,6%
2.	Projekti DATA-COM domene	10.030.000	5.686.291	56,7%
3.	Projekti VOICE-COM domene	17.600.000	13.178.665	74,9%
4.	Projekti NAV domene	9.077.000	9.031.520	99,5%
5.	Projekt nadogradnje SUR sustava	2.675.000	56.290	2,1%
6.	Projekti AWOS/MET domene	1.182.000	191.762	16,2%
7.	Projekti rekonstrukcija građevina i infrastrukture	15.370.000	8.059.915	52,4%
8.	Projekti modernizacije ICT sustava	3.740.000	2.693.806	72,0%
9.	Projekti MET-ATM domene	4.425.000	205.719	4,6%
10.	Projekt nadogradnje telekomunikacijske infrastrukture	500.000	0	0,0%
11.	Projekt jedinstvenog nadzora i upravljanja uređajima i sustavima	3.890.000	2.931.901	75,4%
12.	Projekt fleksibilnog korištenja zračnog prostora	1.600.000	1.595.000	99,7%
13.	Projekt povećanja stupnja sigurnosti i zaštite objekata HKZP	530.000	236.807	44,7%
14.	Projekt modernizacije TWR i TMA radnih mjestra	4.730.000	1.380.202	29,2%
15.	Ostala investicijska ulaganja	4.000.000	3.162.686	79,1%
16.	Pojedinačna nabava dugotrajne imovine ukupno (15 projekata)	14.000.000	3.273.881	23,4%
Ukupan investicijski potencijal za 2019.		144.286.000		
Plan ostvarenja finansijske realizacije investicija		115.428.800	101.413.625	87,9%

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
---	--	---

4.3.3 Struktura izvora imovine

Struktura izvora imovine, odnosno pasive, na dan 31. 12. 2019. jest sljedeća: kapital i rezerve 55,9 %, dugoročna rezerviranja 19,3 %, dugoročne finansijske obveze i obveze prema drugim institucijama 8,3 %, kratkoročne obveze 11,5 % te odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja 5,1 %.

Tablica 18. Struktura izvora sredstava

Izvori imovine Društva (Pasiva)

'000 HRK	31.12.2018.	% u 2018.	31.12.2019.	% u 2019.	Indeks 2019. / 2018.
Temeljni kapital	450.000	36,0%	450.000	33,1%	100,0
Rezerve iz dobiti i zadržana dobit	231.700	18,6%	284.038	20,9%	122,6
Dobit / (Gubitak) poslovne godine	52.702	4,2%	27.114	2,0%	51,4
Kapital i rezerve	734.402	58,8%	761.152	55,9%	103,6
Rezerviranja	162.274	13,0%	262.840	19,3%	162,0
Dugoročne finansijske obveze i obveze prema drugim institucijama	151.249	12,1%	112.373	8,3%	74,3
Dugoročne obveze	313.523	25,1%	375.213	27,6%	119,7
Kratkoročne finansijske obveze	42.625	3,4%	42.769	3,1%	100,3
Obaveze prema dobavljačima	47.182	3,8%	46.432	3,4%	98,4
Ostale kratkoročne obveze	57.743	4,6%	66.780	4,9%	115,7
Kratkoročne obveze	147.550	11,8%	155.980	11,5%	105,7
Odgođeno plaćanje troškova	53.406	4,3%	69.095	5,1%	129,4
Ukupno izvori imovine	1.248.881	100,0%	1.361.441	100,0%	109,0

- Iskazana **neto dobit za poslovnu godinu 2018.** u iznosu od 52,7 milijuna kn raspoređena je tijekom 2019. u zadržanu dobit (pričuve) Društva sukladno odluci Skupštine.
- Pozicija **dugoročnih rezerviranja** odnosi se na sredstva rezervirana za otpremnine, jubilarne nagrade, započete sudske sporove kao i rezerviranja sukladno SES regulativi što je ujedno i glavni razlog rasta ove kategorije pasive na 262,8 milijuna kn. Sva rezerviranja provedena su sukladno odredbama Kolektivnog ugovora, Međunarodnim računovodstvenim standardima i Računovodstvenim politikama HKZP-a.
- Dugoročne finansijske obveze** iznose 112,4 milijuna kn, a dominantno se odnose na dugoročne finansijske obveze po kreditima EBRD-a i EIB-a kao posljedica dinamike i magnitude financiranja ranijeg investicijskog ciklusa. Smanjivanje dugoročnih finansijskih obveza rezultat je urednog povrata kredita sukladno ugovorenou dinamici otplate.

Tablica 19. Dugoročne finansijske obveze

Dugoročne finansijske obveze

'000 HRK	Banka kreditor	Valuta kredita	Kamatna stopa u 2019.	31.12.2018.	31.12.2019.
European Investment Bank		EUR	3,84-4,99%	6.696	5.685
European Bank for Reconstruction and Developm		EUR	6 mjeseci EURIBOR +1%	187.177	146.073
			Ukupna sredstva duga	193.874	151.758
			Tekuće dospijeće	-42.625	-42.769
			Dugoročno dospijeće	151.249	108.990

- Kredit Europske investicijske banke (EIB) temelji se na Ugovoru o financiranju br. 21677 od 12. rujna 2002. na 20 milijuna EUR uz jamstvo RH kao instrument osiguranja kredita. Ta kreditna sredstva iskorištena su za projektiranje, izgradnju i uvođenje poboljšanja usluga kontrole

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
--	---	--

zračne plovidbe u RH, a u cilju održavanja sigurnosnih standarda i povećanja kapaciteta zračnog prostora u skladu s predviđenim porastom zračnog prometa. Rok povrata tih kreditnih sredstava jest svibanj 2025.

- Ugovor s Europskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD) zaključen je 2011. u iznosu od 47 milijuna EUR u svrhu modernizacije sustava za kontrolu zračne plovidbe u RH, a u cilju poboljšanja sigurnosti zračnog prometa i povećanja kapaciteta. Kao instrument osiguranja kredita ugovoreno je jamstvo RH. Povučen je cijelokupan iznos od kredita, a otplaćeno je 27.373.327 EUR. Rok povrata tih kreditnih sredstava jest svibanj 2023.

Tablica 20. Dugoročne finansijske obveze po dospijeću

Dugoročne finansijske obveze po dospijeću

'000 HRK	Iznos otplate
Dospijeće od jedne do dvije godine	42.769
Dospijeće od dvije do tri godine	42.769
Dospijeće od tri do četiri godine	42.769
Dospijeće od četiri i više godina	23.452
Ukupno	151.758

Sve finansijske obveze Društvo uredno podmiruje sukladno rokovima dospijeća.

- **Obveze prema dobavljačima** na dan izvješća ukazuju na 1,6 %-tno smanjenje u odnosu na isti dan prethodne godine, a rezultat su dinamičnih poslovnih aktivnosti HKZP-a i ugovorenih rokova podmirivanja obveza prema dobavljačima kojih se Društvo strogo pridržava. Inače, nužno je napomenuti da se sve obveze prema dobavljačima u zemlji i inozemstvu uredno podmiruju u rokovima dospijeća.
- **Ostale kratkoročne obveze** u iznosu 66,8 milijuna kn najvećim se dijelom odnose na obveze za bruto plaće radnika te ostale obveze (za kamate, obveze Eurocontrola prema subjektima RH baze troškova i druge).
- **Odgodenje plaćanja troškova ili pasivna vremenska razgraničenja** u iznosu 69,1 milijun kn u najvećem se dijelu odnose na:
 - 51.220.506 kn odgođenih prihoda nastalih temeljem primljenih sredstava fondova EU-a u pogledu avansa za sufinancirane brojnih međunarodnih i tuzemnih projekata u kojima Društvo sudjeluje, a koji su financirani iz CEF, SESAR i ERASMUS omotnice
 - kratkoročno rezerviranje sredstava za neiskorištene godišnje odmore radnika u iznosu od 17.551.205 kn te na
 - ostale prihode budućeg razdoblja.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
--	--	---

4.4 Pregled novčanih tokova za 2019.

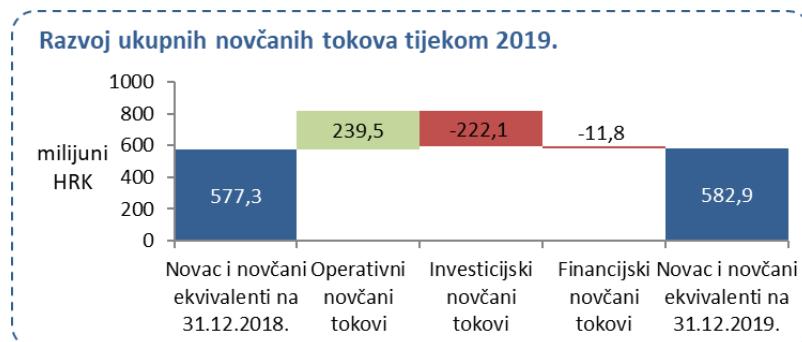
Tablica 21. Novčani tok 2019.

Novčani tok 2019.	
'000 HRK	2019.
Neto povećanje novčanog toka od poslovnih aktivnosti	239.505
Neto smanjenje novčanog toka od investicijskih aktivnosti	-222.108
Neto smanjenje novčanog toka od finansijskih aktivnosti	-11.794
Ukupno povećanje novčanog toka	5.603
Novac i novčani ekvivalenti na početku razdoblja	577.262
Novac i novčani ekvivalenti na kraju razdoblja	582.865

Tijekom 2019. Društvo je ostvarilo ukupnu vrijednost pozitivnog novčanog toka od 5,6 milijuna kn (2018.: 274,3 milijuna kn pozitivno). Takav rezultat posljedica je:

- **239,5 milijuna kn pozitivnih operativnih novčanih tokova** koji su dominantno rezultat:
 - ostvarenog poslovnog rezultata prije poreza u visini od 32,7 milijuna kn te ostvarene samoakumulacije likvidnosti temeljem ostvarenog troška amortizacije od 111,1 milijun kn
 - neto pozitivnog usklađenja bruto poslovnog rezultata za nenovčane stavke u visini od 100,6 milijuna kn (prvenstveno se odnose na troškove rezerviranja, kao i otpise i ispravke vrijednosti imovine)
 - smanjenja novčanih tokova temeljem plaćenih kamata i poreza u vrijednosti od 27,9 milijuna kn i
 - zabilježenih pozitivnih promjena u vrijednosti neto radnog kapitala od 23,0 milijuna kn Društva:
 - smanjenja operativnih novčanih tokova temeljem povećanja kratkoročnih potraživanja za 14,8 milijuna kn
 - povećanja operativnih novčanih tokova temeljem povećanja kratkoročnih obveza Društva za 7,7 milijuna kn te
 - povećanja operativnih novčanih tokova temeljem smanjenja salda zaliha za 0,4 milijuna kn
- **222,1 milijun kn negativnih novčanih tokova iz investicijskih aktivnosti** koji su obilježeni ulaganjima, a sukladno planu provedbe COOPANS/CroATMS i drugih investicijskih projekata u dugotrajnu materijalnu i nematerijalnu imovinu te oročenjima sredstava kod banaka.
- **11,8 milijuna kn negativnog novčanog toka iz finansijskih aktivnosti** koji su u najvećoj mjeri obilježeni u vrijednosti neto otplaćenih glavnica kredita i u neto vrijednosti sredstava sufinanciranja strateških investicijskih projekata povučenih iz fondova EU-a.

Slika 9. Pregled razvoja ukupnih novčanih tokova Društva tijekom 2019.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
---	--	---

4.5 Pregled finansijskih pokazatelja poslovanja

Analiza poslovanja na temelju finansijskih izvješća (Izvještaj o finansijskom položaju / Bilanca na dan 31. 12. 2019., Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti za razdoblje I-XII 2019., Izvješće o novčanom toku i Izvještaj o promjenama kapitala za 2019.) ovdje je upotpunjena pregledom poslovnih pokazatelja. Prednost pokazatelja u odnosu na relevantne absolutne vrijednosti jest njihova neovisnost o veličini društva u pregledu.

Budući da su moguća preklapanja informacija koje pružaju pokazatelji, odabrani su pokazatelji koji su bitni za poslovanje HKZP-a.

Tablica 22. Pokazatelji poslovanja

Pokazatelj	Opis	2018.	2019.
Koefficijent tekuće likvidnosti	Kratkotrajna imovina / kratkoročne obveze	4,94	5,38
Koefficijent finansijske stabilnosti	Dugotrajna imovina / (Kapital i rezerve+dugoročne obveze)	0,49	0,45
Faktor zaduženosti	Ukupne obveze / (dubit + amortizacija)	2	2
Stupanj samofinanciranja	Kapital i rezerve / ukupna imovina	0,59	0,56
Koefficijent obrtaja ukupne imovine	Ukupni prihod / ukupna imovina	0,68	0,62
Koefficijent obrtaja kratkotrajne imovine	Ukupni prihod / kratkotrajna imovina	1,16	1,01
Prosječni dani naplate potraživanja	360 / koefficijent obrta potraživanja	56	57

Koefficijent tekuće likvidnosti

Pokazuje sposobnost podmirenja kratkoročnih obveza bilančnim pozicijama koje jesu ili se u roku jedne godine mogu transformirati u gotov novac. Iako će adekvatnost ovog pokazatelja varirati od industrije do industrije, struka je ipak indikativno postavila zahtjev da taj pokazatelj bude minimalno 2, što znači da poduzeće ima barem dvostruko više kratkotrajne likvidne imovine (poželjno gotovine, potraživanja i zaliha), nego što su kratkoročne obveze koje dolaze na naplatu. Na dan 31. 12. 2019. vrijednost tog koefficijenta iznosi **5,38** što ukazuje na izuzetan stupanj sposobnosti podmirenja kratkoročnih obveza u dospijeću.

Koefficijent finansijske stabilnosti

Koefficijent finansijske stabilnosti mora biti manji od 1 te njegovo smanjenje upućuje na pozitivan smjer. Dakle, smanjenje koefficijenta upućuje na povećanje finansijske stabilnosti i to zato što se sve veći dio dugoročnih izvora koristi za financiranje kratkotrajne imovine. Na 31. 12. 2019. taj je koefficijent iznosio **0,45** (poboljšanje za 8,2 % u odnosu na 2018.).

Faktor zaduženosti

Pokazuje mogućnost podmirivanja ukupnih obveza rezultatima redovnog poslovanja, a poželjan je što niži pokazatelj. Iznos pokazatelja od **2** u 2019. (2 u 2018.) znači da bi HKZP trebao biti u stanju svojim operativnim novčanim tokovima iz poslovanja, temeljenim na ostvarenom rezultatu u 2019., podmiriti sve svoje ukupne obveze (uključujući i kreditne obveze) u roku od dvije godine (običajena kontrolna mjera za taj pokazatelj jest 5 – izvor: Fina).

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
---	--	---

Stupanj samofinanciranja

Prikazuje udio vlastitih sredstava u ukupnoj imovini Društva. Iz aspekta zaduženosti poželjna je što viša vrijednost tog pokazatelja. Iznos od **0,56** u 2018. znači da 56 % ukupne imovine Društva svoj izvor pronalazi u vlastitom kapitalu Društva.

Koeficijent obrtaja ukupne imovine

Upućuje na brzinu cirkulacije imovine u poslovnom procesu i što je koeficijent veći, raste i brzina cirkulacije. Iskazani koeficijent od **0,62** za 2019. ukazuje na učinkovito korištenje ukupne imovine HKZP-a s obzirom na to da je taj koeficijent za poduzetnike iste veličine znatno niži (izvor: Fina).

Koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine

Pokazuje učinkovitost upotrebe kratkotrajne imovine u ostvarivanju prihoda. Iznos pokazatelja od **1,01** u 2019. znači da iznos jednogodišnjeg prihoda premašuje vrijednost kratkotrajne imovine za 1 %, što ukazuje na dinamičnu transformaciju kratkotrajne imovine tijekom godine za 1,01 puta. S obzirom na intenzivniji porast vrijednosti kratkotrajne imovine u odnosu na dinamiku razvoja prihoda tijekom 2019., ovaj je pokazatelj za 2019. rezultirao smanjenjem u odnosu na 2018., ali i dalje sugerira bolje performanse od industrije.

Prosječni dani naplate potraživanja od kupaca

Prosječni dani naplate potraživanja iznosili su **57 dana** tijekom 2019., što je u rangu poduzetnika iste veličine. To je uvjetovano korištenjem EUROCONTROL-ova sustava naplate prihoda od pružanja usluga kontrole zračne plovidbe, istog onog sustava koji koriste i druge kontrole zračnog prometa država Europske unije.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
---	--	---

5 Korporativno upravljanje rizicima

HKZP je na korporativnoj razini 2018. uveo integrirani sustav upravljanja rizicima (Enterprise Risk Management-ERM odnosno Integrated Risk Management-IRM), a tijekom 2019. uspostavio je temeljni okvir korporativnih rizika (strateških, operativnih i finansijskih) za treće referentno razdoblje (RP3 2020.-2024.).

Rizici Društva koji dolaze iz unutarnjeg ili vanjskog okruženja mogu imati utjecaj na sposobnost učinkovitog poslovanja u industriji pružanja usluga u zračnoj plovidbi te ostvarenja postavljenih ciljeva.

Interni rizici - odnose na poslovanje organizacije. Uključuju rizike vezane uz upravljanje ljudskim resursima, upravljanje korporativnim financijama, materijalnom imovinom, poslovnim procesima, organizacijskom kulturom i sl.

Eksterni rizici - su van kontrole ili pod slabom kontrolom Društva, no treba ih na vrijeme prepoznati te implementirati odgovarajuće mjere i strategije koje osiguravaju adekvatnu prilagodbu. Uključuju rizike primarno vezane uz tržišne uvjete, regulatorne promjene i sl.

HKZP je za naredno referentno petogodišnje razdoblje implementirao Registar i Mapu rizika. U Registru rizika navedeni su ključni rizici te njihova obilježja (kategorija, izvor, rang, mjere upravljanja, vlasnici, rokovi kontrole izvršenosti mjera i vrednovanja njihove učinkovitosti te plan revidiranja rizika).

Tablica u nastavku prikazuje ključna područja rizika.

Tablica 23. Ključna područja rizika

Ključna područja rizika u narednom petogodišnje referentnom razdoblju RP3 (2020.-2024.)	
Upravljanje ljudskim resursima	
Sustav školovanja	
Tehnološka usklađenost	
Sustav upravljanja sigurnošću	
Broj kontrolora	
Upravljanje projektima	
Učinkovitost strateškog i operativnog planiranja	
Ekonomsko - finansijski rizici	
Kibernetičke prijetnje	
Reputacija	
Regulatorna usklađenost	
Ostvarivanje ciljeva performansi i organizacijskih ciljeva	
Kontinuitet poslovanja	

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
---	--	---

Projektom je prepoznato 15 rizika, 137 izvora rizika te su određeni vlasnici svakog rizika. Rizici su kvantificirani prema vjerojatnosti i značajnosti, određen je njihov rang u mapi.

Izrađeni su i doneseni Politika i priručnik sustava integriranog upravljanja rizicima, a ERM je prepoznat kao jedan od alata Društva za ostvarenje temeljnih poslovnih ciljeva Društva.

S obzirom da su ekonomsko-financijski rizici, kako je to slučaj i u drugim trgovačkim društvima, posebno delikatni iz razloga što u jednom poslovnom sustavu svi ostali poslovni rizici prije ili kasnije rezultiraju rizicima ekonomsko-financijskog spektra, utoliko prepoznavanje, bavljenje i adresiranje istih zahtjeva posebnu brigu i pažnju dobrog gospodarstvenika, pošto njihova materijalizacija direktno i značajno ugrožava održivo poslovanje HKZP (posebice imajući u vidu ekonomsko-financijsku regulaciju propisanu SES regulativnom), utoliko se u nastavku ovog poglavlja detaljnije izvode i pojašnjavaju.

5.1 Izloženost i upravljanje ekonomsko-financijskim rizicima

5.1.1 Općenito

Ekonomsko-financijski rizici, odnosno vjerojatnost nastupa odljeva ekonomskih koristi iz Društva zbog nastupa nepovoljnog poslovnog događaja, proizlaze iz različitih poslovnih aktivnosti i odnosa pa posljedično i transakcija kojima je Društvo izloženo u svom poslovanju. Pretpostavimo li da u poslovnom sustavu svi poslovni rizici prije ili kasnije rezultiraju rizicima ekonomsko-financijskog spektra, gotovo svi poslovni rizici konačnici su ekonomsko-financijske prirode (dalje Financijski rizici). Financijski rizici u užem smislu, koji najviše utječu na Društvo i koje Društvo nadzire i kojima upravlja, jesu rizik likvidnosti, valutni i kamatni rizik. Pored toga, Društvo nadzire i/ili upravlja ostalim rizicima značajnim za njegovo poslovanje - tržišnim rizikom, kreditnim rizikom te drugim rizicima.

5.1.2 Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti jest rizik od toga da Društvo neće biti u mogućnosti ispuniti svoje financijske obveze drugoj ugovornoj strani.

Društvo upravlja rizikom likvidnosti tako da naplatu svojih potraživanja obavlja preko paneuropskog EUROCONTROL-ova sustava naplate rutnih i terminalnih naknada čime osigurava vrlo visok stupanj naplate svojih potraživanja (povijesno preko 99 %), kontinuirano prati i analizira predviđeni i stvarni novčani tok na osnovi ročne strukture financijskih obveza te održavanjem odgovarajućih iznosa visoko likvidne imovine (gotovog novca i depozita) kako bi se posebno umanjili rizici likvidnosti po naslovu neplaniranih ili izvanrednih novčanih odljeva.

5.1.3 Valutni rizik

Valutni rizik nastaje za poslovni subjekt uvijek kada dolazi do promjene međuvalutnog tečaja poslovnom subjektu relevantnih valutnih parova. Službena valuta u kojoj Društvo vrednuje svoje transakcije jest hrvatska kuna. Dinamički, valutni se rizici realiziraju te predstavljaju stvarne direktne posljedice na novčane tokove Društva u trenutku naplate odnosno plaćanja određenih transakcija, za razliku od onih kada se ne realiziraju, odnosno samo evidentiraju u finansijskim izvještajima Društva prilikom svođenja pozicija imovine i obveza Društva nominiranih u stranoj valuti u hrvatske kune primjenom valutnih tečajeva koji su važeći na datum bilance / izvješća o finansijskom položaju. Nastale tečajne razlike knjiže se u korist ili na teret računa dobiti i gubitka / izvješća o sveobuhvatnoj dobiti.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
---	--	---

5.1.4 Kamatni rizik

Kamatni rizik jest rizik od promjene vrijednosti finansijskog instrumenta uslijed promjene tržišnih kamatnih stopa u odnosu na kamatne stope koje se primjenjuju na finansijski instrument. Drugim riječima, kamatni rizik jest mogućnost ostvarenja gubitaka (ili dobitka) zbog promjene tržišnih kamatnih stopa u odnosu na kamatne stope koje se primjenjuju na finansijsku imovinu ili obveze Društva. Nije bilo značajnijih promjena utjecaja kamatnog rizika na poslovanje Društva. Neovisno o tome, Društvo i dalje razmatra opciju dodatnog umanjenja kamatnog rizika putem zamjene novčanih tokova iz varijabilnih kamatnih stopa u fiksne kamatne stope (*Interest Rate Swap*).

5.1.5 Tržišni rizik

Društvo posluje na jedinstvenom europskom tržištu usluga u zračnoj plovidbi, u konkurenciji drugih pružatelja usluga, posebice iz država članica EUROCONTROL-ova sustava rutnih naknada s kojima RH ima direktnu državnu granicu. Pravni okvir unutar kojeg Društvo posluje čini skup međunarodnih i nacionalnih propisa koji se primjenjuju u obavljanju temeljne djelatnosti Društva i od kojih su za sustav financiranja najznačajniji: Odluka Vlade Republike Hrvatske od 27. 12. 1996. o pristupanju Međunarodnoj konvenciji o suradnji na sigurnosti zračne plovidbe – EUROCONTROL iz 1960., s protokolima iz 1970., 1978. i 1981. i Mnogostranom sporazumu o rutnim naknadama iz 1981. (*Multilateral Agreement relating to Route Charges; Međunarodni ugovori, 14/1996*) kojim je Republika Hrvatska postala članicom EUROCONTROL-ova sustava rutnih naknada, kao i sama Konvencija i Mnogostrani sporazum.

Slijedom članstva u EU-u i u EUROCONTROL-u, HKZP u svojem poslovanju primjenjuje uredbe Europske komisije i propise EUROCONTROL-a koji se odnose na poslovne performanse HKZP-a i sustav rutnih i terminalnih naknada (Uredbe Europske komisije 391/2013 i 2019/317, EUROCONTROL-ova Načela utvrđivanja baze troškova rutnih naknada i izračuna jedinične cijene, Vodič za sustav rutnih naknada i Uvjeti primjene sustava rutnih naknada i uvjeti plaćanja), kao i nacionalni Pravilnik o utvrđivanju rutnih i terminalnih naknada (NN 91/2013).

Navedeni propisi nalažu Društvu uspostavljanje baze troškova za rutne i terminalne usluge za svaku poslovnu godinu, prognoziranje zračnog prometa i formiranje jedinične cijene usluga (*unit rate*) po kojoj se korisnicima naplaćuju pružene usluge. Promet, kao čimbenik tržišnog poslovanja, značajan je iz aspekta ostvarenja planiranih prihoda, održavanja potrebne likvidnosti i stabilnosti finansijskog i poslovnog sustava.

S obzirom na to da je Društvo od 1. 1. 2015. obveznik primjene *determined cost* modela nadoknade troškova poslovanja sukladno uredbama EK 391/2013 i 2019/317., tako je uz učinkovitu kontrolu i planiranje troškova od presudnog značaja i što preciznije prognoziranje, odnosno planiranje, zračnog prometa kao čimbenika koji određuje jedinične cijene usluga i godišnji prihod Društva.

Tržišni rizik, a posebice rizik ostvarivanja prometa i prihoda, dodatno je aktualiziran s obzirom na proces izrade novog petogodišnjeg plana performansi za treće referentno razdoblje, odnosno za 2020. – 2024. (odnosno RP3) i izmijenjenu dosadašnju *Charging i Performance* uredbu. Važeća Uredba 2019/317 uvodi dodatna ograničenja, potencijalno rigoroznije penale, rizike pa čak i neizvjesnosti koji se mogu negativno materijalizirati u području petogodišnjih investicija, kapaciteta, jediničnih cijena, prometa, prihoda i slično. Sve navedeno dodatno i značajno usložnjava i do sada vrlo izazovan RP2 model zadovoljavanja ciljeva koje

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
---	--	---

je dodijelio EK u četiri temeljna poslovna područja te ga odredbama trenutno važeće uredbe čini puno izazovnjim i rizičnjim po održivost poslovnog modela Društva.

5.1.6 Rizik operativne poluge

Visoka razina operativne poluge koja karakterizira cijelu europsku industriju ANS-a (dominantno određena činjenicom da ANSP infrastruktura predstavlja dio kritične nacionalne i EU infrastrukture koja u zadanim standardima i na definiranoj razini sigurnosti i kvalitete mora biti dostupna i operativna u svako vrijeme neovisno i razinama zračnog prometa, dalje određena je i odredbama kolektivnog ugovora vezanih uz materijalna prava radnika te troškove amortizacije temeljene na visokoj kapitalnoj angažiranosti resursa u vidu sofisticiranog tehničko-tehnološkog parka) sugerira značajan Financijski rizik inherentan poslovanju HKZP-a koji se može materijalizirati u vidu narušavanja operativne profitabilnosti i novčanih tokova u slučaju značajnijeg negativnog odstupanja ostvarene u odnosu na planiranu strukturu i opseg zračnog prometa. Prevencija i upravljanje ovim rizikom provodi se putem periodičnih poslovnih izvještaja, rezultati kojih u slučaju ako sugeriraju neprihvatljivu razinu rizika ostavljaju prostor poslovodstvu da pravovremeno djeluje u cilju osiguranja kontinuiteta održive profitabilnosti i likvidnosti.

5.1.7 Kreditni rizik

Kreditni rizik podrazumijeva rizik od toga da druga ugovorna strana neće u planiranom roku djelomično ili potpuno izvršiti svoje obveze te da će time uzrokovati ekonomske gubitke Društvu. Imovina koja potencijalno može izložiti Društvo kreditnom riziku sastoji se uglavnom od oročenih depozita, novca i novčanih ekvivalenta i potraživanja od kupaca. Potraživanja od kupaca prema procjeni naplativosti usklađena su za iznos ispravka sumnjivih i spornih potraživanja, dok su raspoloživ novac i novčani ekvivalenti te depoziti raspoređeni kod dvije najveće hrvatske banke. S ciljem dodatnog ublažavanja kreditnog rizika razmatra se opcija dodatne disperzije novca i novčanih ekvivalenta na druge financijske institucije i investicijske proizvode prihvatljivog profila rizika. Nije bilo značajnijih promjena utjecaja kreditnog rizika na poslovanje Društva.

5.1.8 Rizik supsidijarne odgovornosti

HKZP nema obveza po supsidijarnoj odgovornosti u odnosu na *FAB CE Aviation Services Ltd.*

5.1.9 Investicijski rizik

U kontekstu poslovanja HKZP-a investicijski rizik predstavlja opasnost materijalizacije potencijalnih negativnih financijskih učinaka proizišlih odredbama postojeće i nove regulative, a koji se temelje na potencijalnom neispunjavanju investicijskog plana HKZP-a uslijed rizika koji proizlaze iz kompleksnih imovinsko-pravnih odnosa, rješavanje kojih je dugotrajno i upravljanje kojima je u značajnoj mjeri van kontrole HKZP-a. Tijekom 2019. HKZP je nastavio provedbu svojih investicijskih projekata planiranim dinamikom.

5.1.10 Rizik upravljanja kapitalom

S obzirom na negativan neto dug Društva na 31. 12. 2019., rizike vanjskog financiranja smatramo zanemarivima.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji Izvještaj o stanju Društva za 2019.	Verzija: 1.0 Datum: 20.05.2020. Oznaka: IZV-HKZP-2019-001
---	--	---

6 Zaključak

U izvještajnom razdoblju Društvo je ostvarilo dobit prije oporezivanja u iznosu od 32,7 milijuna kn. Kroz finansijska izvješća HKZP-a za 2019. vidljiva je određenost Društva k osiguravanju potrebnih sredstava kako bi se zaštitilo od potencijalnog rizika poremećaja likvidnosti i solventnosti tržišta, kao i od prijetnji koje donosi model financiranja *determined cost recovery*, negativni rizici kojeg su se prvi put značajnije materijalizirali tijekom 2018. u vidu kompenzacije koju će Društvo nadoknaditi korisnicima usluga u zračnom prometu putem korekcije jedinične cijene usluga u narednim razdobljima unutar naplatnih zona na koje se predmetne regulatorne korekcije cijene odnose. Predmetni rizici su putem novog regulatornog okvira, odnosno izmijenjenom modelu financiranja *determined cost* unutar RP-a 3 dodatno naglašeni kroz odredbe vezane uz podjelu rizika povezanih s prometom, podjelu rizika povezanih s troškovima, finansijske kazne te prosljeđivanje sredstava zaprimljenih iz EU-a sufinanciranih projekata korisnicima usluga.

Tijekom 2019. Društvo je nastavilo uspješno povlačiti sredstva projektnih sufinanciranja iz fondova EU-a te je iz tih izvora prihodovano 15,8 milijuna kn.

Plan investicija u 2019. realiziran je u iznosu od 101,4 milijuna kn, što predstavlja ostvarenje 87,9 % cilja finansijske realizacije za 2019.

Društvo kontinuirano nastavlja proces stručnog osposobljavanja svojih zaposlenika, s posebnim naglaskom na održavanju visokog stupnja kompetentnosti operativnog osoblja i visokog stupnja sigurnosti i kvalitete usluga u zračnoj plovidbi. U tom smislu, očekuje se nastavak kako unutarnjeg (školovanje zaposlenika u prostorijama Društva temeljem načela unutarnjeg transfera znanja) tako i školovanja zaposlenika u vanjskim obrazovnim ustanovama.

Društvo je prepoznalo važnost sustava upravljanja, procesne orijentiranosti, upravljanja performansama i međunarodne suradnje (prije svega kroz COOPANS, FAB CE, SESAR DM i SESAR 2020).

Zrakoplovna industrija i zračni promet u kojima Društvo posluje su među najpogođenijima pandemijom virusa SARS-CoV-2.

Uprava Društva pozorno prati operativne podatke o zračnom prometu i na mjesечноj razini izrađuje projekcije bilance, RDG-a i novčanog toka. Učinci pandemije na poslovanje, planove i ostvarenje ciljeva Društva bit će izraženi i slijedom toga Uprava Društva donijela je niz mjera, pokrenula pregovore sa sindikatima o važećem kolektivnog ugovoru te započela prethodno planirani projekt restrukturiranja s izradom programa zbrinjavanja radnika.

Posebna pozornost posvećuje se praćenju finansijskih pokazatelja poslovanja i Društvo je uključeno u sve tekuće aktivnosti dionika EUROCONTROL-ovog sustava kojima se ova nezabilježena poslovna situacija nastoji ublažiti i prevladati u okviru trenutnih kretanja u zračnom prometu Europe.

- kraj dokumenta -